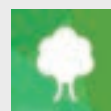

Īpašais ziņojums

**ES ūdens resursu politikas
mērķu integrēšana kopējā
lauksaimniecības politikā
bijusi tikai daļēji sekmīga**

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis +352 4398-1

E-pasts: eca-info@eca.europa.eu
Internets: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Plašāka informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā *Europa* (<http://europa.eu>).

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2014. gads

ISBN 978-92-872-0037-2
doi:10.2865/16271

© Eiropas Savienība, 2014. gads
Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

Printed in Luxembourg

Īpašais ziņojums**ES ūdens resursu politikas
mērķu integrēšana kopējā
lauksaimniecības politikā
bijusi tikai daļēji sekmīga**

(saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu)

Punkts

Termini un saīsinājumi

I–XI **Kopsavilkums**

1–14 **Ievads**

1–6 **Saikne starp ES ūdens resursu politiku un kopējo lauksaimniecības politiku (KLP)**

7–11 **KLP instrumenti, kuriem ir potenciāls integrēt ES ūdens resursu politikas mērķus kopējā lauksaimniecības politikā**

12–14 **KLP līdzekļi, kuriem ir iespējama ietekme uz ūdens resursiem**

15–20 **Revīzija**

15–17 **Revīzijas tvērums un pieeja**

18–20 **Iepriekšējās revīzijas**

21–79 **Apsvērumi**

21–32 **Nepilnības ES ūdens resursu politikas īstenošanā ir kavējušas tās integrēšanu kopējā lauksaimniecības politikā**

33–48 **Ūdens resursu jomā savstarpējās atbilstības ietekme līdz šim ir bijusi ierobežota**

34–39 **Savstarpējās atbilstības mehānismam ir ietekme, bet tas nav pilnībā izmantots**

40–48 **Nepilnības savstarpējās atbilstības piemērošanā**

49–61 **Ar ūdens resursiem saistītu jautājumu risināšanā nav pilnībā izmantots lauku attīstības finansējuma potenciāls**

52–55 **Dalībvalstu lauku attīstības izdevumu plānos ne vienmēr tiek ņemti vērā ES ūdens resursu politikas mērķi un ar ūdens resursiem saistītās dalībvalstu vajadzības**

56–61 **Lauku attīstībai paredzētais finansējums ir pārāk maz izmantots, lai risinātu ar ūdens resursiem saistītās problēmas**

62–65 **“Piesārņotājs maksā” princips nav iestrādāts kopējā lauksaimniecības politikā**

66–79 **Uzraudzības un vērtēšanas sistēmas nesniedz pilnīgu ainu**

80–87 **Secinājumi un ieteikumi**

I pielikums	Revīzijas jautājumi un revīzijā izmantotie kritēriji
II pielikums	Aptaujas rezultāti: lauku saimniecību padomdevēju struktūru ziņotās galvenās izmaiņas pēc savstarpējās atbilstības ieviešanas
III pielikums	Ar ūdens resursiem saistītu tādu jautājumu piemēri, kurus savstarpējā atbilstība neaptver
IV pielikums	Papildu veselīguma pārbaude un dalībvalstu piešķirtie un izlietotie atveseļošanai paredzētie līdzekļi ūdens resursu apsaimniekošanai

Komisijas atbilde

Augu aizsardzības līdzekļi – tos izmanto, lai aizsargātu augus vai kultūras no, piemēram, nezāļu, slimību vai kukaiņu nelabvēlīgās ietekmes.

EEAP – Eiropas ekonomikas atveseļošanas plāns.

Eitrofikācija – process, kura rezultātā ūdenstilpēs nonāk pārmērīgs barības vielu daudzums, īpaši fosfāti un nitrāti. To ietekmē parasti pārlietu savairojas aļģes, kas atņem ūdenī pieejamo skābekli un tādējādi ir cēlonis citu organismu, piemēram, zivju, bojāejai.

ELFLA – Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai, šajā ziņojumā arī “lauku attīstība”.

EVA – Eiropas Vides aģentūra.

KLP – kopējā lauksaimniecības politika.

LAP – lauku attīstības programma.

LLVS standarti – prasība uzturēt zemi labā lauksaimniecības un vides stāvoklī nozīmē, ka jāievēro virkne standartu saistībā ar augsnes aizsardzību, augsnes organisko vielu un struktūras uzturēšanu, dzīvotņu pasliktināšanās novēršanu un ūdens resursu apsaimniekošanu.

OPP – obligātās pārvaldības prasības ir 18 ES likumdošanas standarti vides, pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku un augu veselības un dzīvnieku labturības jomā.

Pasākums –

1) *lauku attīstības pasākums*: darbību kopums, ko var finansēt no ELFLA. Katram pasākumam ir izstrādāti konkrēti noteikumi, kuri jāievēro;

2) *Ūdens pamatdirektīvā minētie pasākumi (upju baseinu apsaimniekošanas plāni un pasākumu programmas)*: darbību kopums, tostarp likumdošanas, kontroles un administratīvas iniciatīvas, kuras ietilpst upes baseina apsaimniekošanas plānā un kuras palīdz īstenot Ūdens pamatdirektīvu. Šajā kontekstā lauksaimniecības pasākums ir darbību vai iniciatīvu kopums, ko var izmantot, lai mazinātu lauksaimnieciskās darbības negatīvo ietekmi uz ūdeni.

Savstarpējā atbilstība – mehānisms, kas sasaista tiešos maksājumus lauksaimniekiem un vairākus lauku attīstības maksājumus ar atbilstību virknei noteikumu, kas saistīti ar vidi, pārtikas nekaitīgumu, dzīvnieku un augu veselību un dzīvnieku labturību, kā arī lauksaimniecības zemes uzturēšanu labā lauksaimniecības un vides stāvoklī (LLVS). Savstarpējās atbilstības noteikumi ietver 18 obligātās pārvaldības prasības un 15 LLVS standartus. Neatbilstība šiem standartiem un prasībām var nozīmēt KLP maksājumu samazinājumu lauksaimniekam.

Tiešie maksājumi – saskaņā ar ienākumu atbalsta shēmu lauksaimniekiem tieši piešķirti maksājumi. Kā piemērus var minēt vienotā maksājuma shēmu un vienotā platībmaksājuma shēmu.

UBAP – upes baseina apsaimniekošanas plāns.

Upes baseins – zemes platība, no kuras visi virszemes noteces ūdeņi caur secīgiem strautiem, upēm vai ezeriem ieplūst jūrā pa vienu grīvu, ieteku vai deltu.

Upju baseinu apgabals – zemes un jūras platība, kuru veido viens vai vairāki blakus esoši upju baseini, līdz ar to saistītajiem gruntsūdeņiem un piekrastes ūdeņiem, kas ir identificēti Ūdens pamatdirektīvā kā galvenā upju baseinu apsaimniekošanas vienība.

Ūdens nozares vadītāji – ES dalībvalstu un citu līdzdalības valstu ūdens resursu politikas vadītāji.

ŪPD – Ūdens pamatdirektīva: Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.), ir vispārējs tiesību akts, kuru pieņēma 2000. gadā, lai saskaņotu esošos sadrumstalotos politikas virzienus un tiesību aktus. Tās pieeja ūdens resursu apsaimniekošanai ir balstīta uz upju baseiniem kā dabisku vides vienību, nevis uz administratīvām vai juridiskām robežām. Tajā ir atsauces uz vairākām saistītām direktīvām, piemēram, par peldūdeņiem, dzeramo ūdeni, komunālo notekūdeņu attīrīšanu, nitrātiem, notekūdeņu dūņām u. c. Šo citu direktīvu īstenošana ir Ūdens pamatdirektīvas obligāta prasība. Upju baseinu apsaimniekošanas plānošanā ir jāintegrē pasākumi šo direktīvu īstenošanai. Jāatzīmē, ka ar ŪPD starpniecību nav darīti pieejami īpaši līdzekļi ES ūdens resursu politikas īstenošanai.

Veseliguma pārbaude – 2009. gadā KLP dažādās sastāvdaļās pārbaudīja un pielāgoja, lai KLP ievirzītu līdzsvarotā un videi labvēlīgā attīstībā. Šo pielāgojumu sauc par veseliguma pārbaudi.

I Eiropas ūdens resursu kvalitātes aizsardzībai Eiropas Savienībā ir piešķirta augsta prioritāte, kopš ES pagājušā gadsimta septiņdesmito gadu beigās sāka pieņemt īpašus tiesību instrumentus ūdens aizsardzības jomā. Ūdens pamatdirektīvu (ŪPD) pieņēma 2000. gadā, lai izveidotu tiesisko regulējumu saistībā ar ūdenstilpju aizsardzību un atjaunošanu visā Eiropā un ilgtspējīgu ūdens izmantošanu ilgtermiņā. Upju baseinu apsaimniekošanas plāni (UBAP) un pasākumu programmas ir galvenie instrumenti, kurus dalībvalstis izmanto, lai īstenotu ES ūdens resursu politiku. Dalībvalstis var īstenot ūdens resursu politiku, daļēji izmantojot citu politikas jomu līdzekļus.

II Lauksaimniecība būtiskā mērā ietekmē vidi. Eiropā lauksaimniecībā izmanto aptuveni 33 % no visa patērētā ūdens, un tā ir galvenais barības vielu piesārņojuma avots ūdenī.

III Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) īpatsvars ES budžetā ir gandrīz 40 %. Ar KLP starpniecību ES cenšas ietekmēt lauksaimniecības praksi, kas atstāj sekas uz ūdens resursiem. Pašlaik izmanto divus instrumentus, lai ES ūdens resursu politikas mērķus integrētu kopējā lauksaimniecības politikā. Tie ir savstarpējā atbilstība – mehānisms, kas sasaista konkrētus KLP maksājumus ar atbilstību īpašām vides prasībām, – un Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA, šajā ziņojumā arī “lauku attīstība”), kas piedāvā finansiālus stimulus par darbībām, kuras sniedzas tālāk par tiesību aktos noteikto obligāto prasību ievērošanu.

IV Eiropas Komisija un Padome ir atkārtoti uzsvērušas, ka ūdens resursu politika ir labāk jāintegrē citās politikas jomās, piemēram, lauksaimniecības politikā. ES ūdens resursu politikas mērķi prasa rīcību dažādās politikas jomās un līdz ar to – vairāku iestāžu intervenci, bet šīm iestādēm var būt atšķirīgas un, iespējams, pretināgas intereses. Šādā kontekstā Palātas revidenti meklēja atbildi uz jautājumu: vai ES ūdens resursu politikas mērķi ir sekmīgi integrēti kopējā lauksaimniecības politikā? Palāta centās atbildēt uz šo jautājumu, apskatot to, cik lielā mērā ES ūdens resursu politikas īstenošana ir ļāvusi to sasaistīt ar KLP, un analizējot savstarpējo atbilstību un lauku attīstību.

V Revidenti apskatīja jautājumu par to, vai ES ūdens resursu politikas mērķi ir sekmīgi integrēti kopējā lauksaimniecības politikā, bet konstatēja, ka līdz šim tie ir integrēti tikai daļēji. Tā iemesls bija vērienīgo politikas mērķu nesaskaņotība ar instrumentiem, kurus izmantoja pārmaiņu īstenošanai. Revīzija izcēla to divu instrumentu nepilnības, kurus Komisija pašlaik izmanto, lai ar ūdens resursiem saistītos jautājumus integrētu kopējā lauksaimniecības politikā (proti, savstarpējā atbilstība un lauku attīstība), un norādīja uz kavējumiem un nepilnībām ŪPD īstenošanā.

VI Palāta secina, ka savstarpējās atbilstības un lauku attīstības finansējums līdz šim ir pozitīvi ietekmējis to politikas mērķu atbalstu, kuri vērsti uz ūdens daudzuma un kvalitātes uzlabošanu, taču šie instrumenti ir ierobežoti, ņemot vērā to, cik vērienīgi politikas mērķi ir izvirzīti KLP, turklāt KLP regulās 2014.–2020. gada periodam ierosinātie mērķi ir vēl vērienīgāki.

VII

Palāta secina arī to, ka kavējumi Ūdens pamatdirektīvas īstenošanā ir kavējuši ūdens resursu politikas mērķu integrēšanu kopējā lauksaimniecības politikā.

VIII

Palāta konstatēja arī to, ka uzraudzības un vērtēšanas sistēmas – gan tās, kuras ir tieši saistītas ar KLP, gan tās, kuras sniedz vispārīgākus datus, – nenodrošināja informāciju, kas vajadzīga, lai pilnībā informētu politikas veidotājus par lauksaimnieciskās darbības radīto ūdens resursu noslodzi, tomēr bija dažas derīgas iniciatīvas.

IX

Palāta iesaka Komisijai ierosināt nepieciešamos grozījumus pašreizējos instrumentos (savstarpējā atbilstība un lauku attīstība) vai vajadzības gadījumā – jaunus instrumentus, ar kuriem iespējams sasniegt vērienīgākos uzdevumus attiecībā uz ūdens resursu politikas mērķu integrēšanu kopējā lauksaimniecības politikā. Dalībvalstīm jānovērš norādītās nepilnības attiecībā uz savstarpējo atbilstību un jāuzlabo lauku attīstības finansējuma izlietojums, lai labāk sasniegtu ūdens resursu politikas mērķus.

X

Palāta iesaka Komisijai un dalībvalstīm novērst kavējumus ŪPD īstenošanā un uzlabot UBAP kvalitāti, aprakstot atsevišķus pasākumus un padarot tos pietiekami skaidrus un konkrētus darbības līmenī.

XI

Attiecībā uz uzraudzību un vērtēšanu Komisijai jānodrošina, ka tai ir informācija, kas vismaz ļauj mērīt lauksaimniecības prakses radītās ūdens resursu noslodzes tendences. Dalībvalstīm pašām ir savlaicīgāk un konsekventāk jāsniedz ticamāki dati par ūdens resursiem.

Saikne starp ES ūdens resursu politiku un kopējo lauksaimniecības politiku (KLP)

01

Ūdens aizsardzība (gan daudzuma, gan kvalitātes ziņā) ir prioritāte lielākajā daļā sabiedrisko darba kārtību – ne tikai ES, bet arī pasaules, valstu, reģionālā un vietējā līmenī. ES ūdens resursu politikas galvenais vispārējais mērķis ir “nodrošināt pieeju labas kvalitātes ūdenim pietiekamā daudzumā viesiem Eiropas iedzīvotājiem un nodrošināt labu visu ūdenstilpju stāvokli visā Eiropā”¹. Galvenie juridiskie instrumenti, ko ES izmanto šā mērķa sasniegšanai, ir Eiropas Parlamenta un Padomes pieņemtās direktīvas saistībā ar ūdens resursiem. Direktīva ir Eiropas Savienības tiesību akts, kas nosaka, ka dalībvalstīm jāsasniež konkrēts rezultāts, bet nenosaka, kādā veidā tas jā dara.

02

Nitrātu direktīvu pieņēma 1991. gadā ar mērķi samazināt lauksaimnieciskās izcelsmes nitrātu piesārņojumu Eiropas ūdeņos². Tai 2000. gadā sekoja visaptverošāka Ūdens pamatdirektīva (ŪPD), kura uzliek dalībvalstīm par pienākumu līdz 2015. gadam panākt “labu virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu stāvokli”³. Dalībvalstīm ir jāizstrādā upju baseinu apsaimniekošanas plāni (UBAP) un ar tiem saistītas pasākumu programmas, kas ir galvenie instrumenti, kurus izmanto, lai īstenotu Direktīvu un līdz ar to – lai īstenotu ES ūdens resursu politiku. Dalībvalstis var īstenot ūdens resursu politiku, daļēji izmantojot citu politikas jomu līdzekļus. Piemēram, UBAP pasākumus dažos gadījumos var finansēt no KLP.

03

Eiropas Vides aģentūras (EVA) ziņojumā par ūdens resursu stāvokli⁴ teikts, ka maz ticams, ka līdz 2015. gadam izdosies sasniegt Ūdens pamatdirektīvā izvirzīto mērķi attiecībā uz Eiropas ūdens resursu kvalitāti vai daudzumu, kaut arī pēdējās desmitgadēs ir panākti uzlabojumi.

04

Lauksaimniecībā tiek izmantota lielākā daļa Eiropas zemes (aptuveni 50 % no visas zemes platības). Pēdējo 50 gadu laikā lauksaimniecība ir mainījusi Eiropas ainavu un ir ievērojami palielinājies ārējo resursu (mēslojuma, pesticīdu un ūdens) izlietojums. Līdz ar to šī nozare ir nozīmīgs vides noslodzes avots⁵. Eiropā lauksaimniecībā izmanto “aptuveni 33 % no visa patērētā ūdens”, un tā ir “galvenais barības vielu piesārņojuma avots ūdenī”⁶. Kā galvenajai ūdens izmantotājai lauksaimniecībai tādējādi ir ļoti svarīga nozīme ūdens daudzuma un kvalitātes ilgtspējīgā apsaimniekošanā.

- 1 http://ec.europa.eu/environment/water/index_en.htm un ŪPD 4. pants.
- 2 Padomes 1991. gada 12. decembra Direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti (OV L 375, 31.12.1991., 1. lpp.). Nitrātu direktīvā iekļauta prasība dalībvalstīm monitorēt virszemes ūdeņus un gruntsūdeņus un norādīt pret nitrātiem jutīgas zonas. Dalībvalstīm jā sagatavo labas lauksaimniecības prakses kodekss, kuru brīvprātīgi piemēro visā teritorijā. Turklāt dalībvalstīm jāpieņem rīcības programmas, kas ir obligāti jāīsteno pret nitrātiem jutīgās zonās.
- 3 ŪPD 4. pants.
- 4 EVA ziņojums Nr. 9/2012 “Eiropas ūdeņi – pašreizējais stāvoklis un izaicinājumi nākotnē” [*European waters – current status and future challenges*].
- 5 “Videi saudzīga KLP? Reformas alternatīvas vides aspektā” [*A Green CAP? Reform options from an environmental angle*]. EVA videi saudzīgas KLP projekts, pirmās fāzes starpposma ziņojums, 2011. gada 23. jūnijs.
- 6 EVA ziņojums Nr. 1/2012 “Virzība pretīm ūdens resursu efektīvam izlietojumam Eiropā” [*Towards efficient use of water resources in Europe*].

05

Eiropas Savienības Padome ir vairākkārt uzsvērusi nepieciešamību aizsargāt ūdens resursus ar KLP starpniecību⁷.

- Padome 2007. gadā uzsvēra, ka “ietvert ilgtspējīgas ūdens ekspluatācijas jautājumus citu nozaru politikā (piem., lauksaimniecībā)” ir pamatprasība, “lai sasniegtu ūdens politikas mērķus”, un uzsvēra “vajadzību pievērst īpašu uzmanību turpmākajiem notikumiem un vajadzības gadījumā pašreizējās lauksaimniecības politikas pielāgošanai, lai sekmētu ilgtspējīgu ūdens pārvaldību”.
- Tā 2009. gadā konstatēja, ka ūdens apsaimniekošana ir ļoti būtisks jauns izaicinājums lauksaimniecībai, un paziņoja, ka “ūdens apsaimniekošanas jautājumi, tostarp ūdens kvalitātes jautājumi turpmāk būtu jārisina attiecīgos KLP instrumentos”.
- Padome 2010. gadā atzina vajadzību “veicināt efektīvāku un ilgtspējīgāku ūdens izmantojumu lauksaimniecībā”.

06

Eiropas Komisija, EVA, Eiropas Savienības Padome un ūdens nozares vadītāji ir skaidri pauduši vajadzību turpmāk integrēt ūdens apsaimniekošanas jautājumus citās politikas jomās, piemēram, lauksaimniecībā⁸. ES ūdens resursu politikas mērķu integrēšana kopējā lauksaimniecības politikā ir svarīgs mērķis, kā noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību 11. pantā: “Nosakot un īstenojot Savienības politiku un darbības, tajās jāparedz vides aizsardzības prasības, lai veicinātu noturīgu attīstību.”

- 7 Padomes 2007. gada 30. oktobra secinājumi attiecībā uz ūdens trūkumu un sausumu, Padomes 2010. gada 11. jūnija secinājumi par ūdens trūkumu, sausumu un pielāgošanos klimata pārmaiņām un pēc veselīguma pārbaudes pieņemtā Padomes 2009. gada 19. janvāra Regula (EK) Nr. 74/2009, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), 1. un 4. apsvērums (OV L 30, 31.1.2009., 100. lpp.).
- 8 • COM(2012) 673, 14.11.2012., “Eiropas ūdens resursu aizsardzības konceptuālais plāns”: “ir jānodrošina ūdens resursu politikas mērķu labāka īstenošana un plašāka integrācija citās politikas jomās, piemēram, kopējā lauksaimniecības politikā”.
 - ŪPD 16. apsvērums: “Ir vajadzīga ūdeņu aizsardzības un ilgtspējīgas apsaimniekošanas integrēšana pārējās Kopienas politikas jomās, piemēram, enerģētikas, transporta, lauksaimniecības, zivsaimniecības, reģionālās politikas un tūrisma jomā.”
 - Padomes 2005. gada 20. septembra Regula (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), 6. apsvērums (OV L 277, 21.10.2005., 1. lpp.): “Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai aktivitātēm un tā atbalstītajiem pasākumiem jāatbilst pārējai Kopienas politikai un jābūt saderīgai ar to, kā arī jāatbilst visiem Kopienas tiesību aktiem.”
 - EVA ziņojums Nr. 9/2012: “Tas prasa daudz vairāk pūļu integrēt ūdens resursu apsaimniekošanas jautājumus dažādās politikas jomās, piemēram, lauksaimniecības un transporta nozarē.”
 - Ūdens nozares vadītāju 2006. gada 30. novembra deklarācija par ŪPD un lauksaimniecību: “(..) ūdens resursu nozīmīgums sociālā, ekonomiskā un vides aspektā ir jāatzīst un jāintegrē visās nozaru politikas jomās.”

KLP instrumenti, kuriem ir potenciāls integrēt ES ūdens resursu politikas mērķus kopējā lauksaimniecības politikā

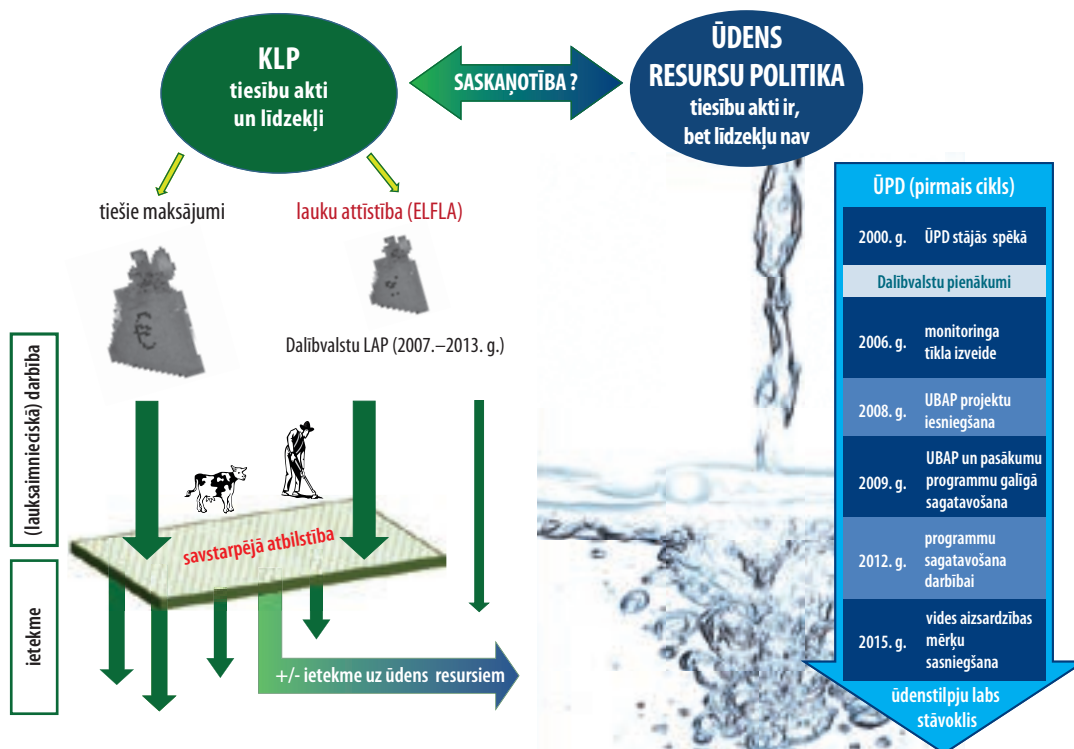
07

Pašlaik izmanto divus KLP instrumentus, lai ES ūdens resursu politikas mērķus integrētu kopējā lauksaimniecības politikā. Tie ir savstarpējā atbilstība un Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (sk. **1. attēlu**).

Šiem instrumentiem ir potenciāls veicināt ilgtspējīgu lauksaimniecību, sekmējot labu lauksaimniecības praksi, nodrošinot vides tiesību aktu, piemēram, Nitrātu direktīvas, ievērošanu lauksaimnieciskās darbībās un piedāvājot stimulus par videi labvēlīgām publiskām precēm un pakalpojumiem.

1. attēls

Saikne starp KLP un ES ūdens resursu politiku

Piezīme. Šā attēla vienā pusē redzams, kā KLP līdzekļus var tērēt ar tiešo maksājumu un lauku attīstības fondu starpniecību. Lauksaimniekiem, kuri saņem tiešos maksājumus un/vai noteiktus lauku attīstības fondu līdzekļus, savstarpējā atbilstība sasaista šos maksājumus ar atbilstību virknei noteikumu, kas saistīti ar vidi. KLP finansētām darbībām var būt pozitīva vai negatīva ietekme uz ūdens resursiem. Attēla otrā pusē parādīti galvenie starpposma mērķi, kas noteikti Ūdens pamatdirektīvā, kura ir galvenais instruments ūdens resursu politikas īstenošanā ES līmenī.

08

Savstarpējā atbilstība ir mehānisms, kas sasaista tiešos maksājumus lauksaimniekiem (un vairāku veidu lauku attīstības maksājumus⁹) ar atbilstību virknei noteikumu, kas saistīti ar vidi, pārtikas nekaitīgumu, dzīvnieku un augu veselību un dzīvnieku labturību, kā arī lauksaimniecības zemes uzturēšanu labā lauksaimniecības un vides stāvoklī (LLVS)¹⁰. Šie noteikumi ir izklāstīti 18 obligātajās pārvaldības prasībās (OPP) un 15 LLVS standartos. Neatbilstība šiem standartiem un prasībām var nozīmēt KLP maksājumu samazinājumu lauksaimniekam.

09

Sešām savstarpējās atbilstības prasībām ir tieša ietekme uz ūdens kvalitāti un daudzumu. Tās ir uzskaitītas **1. tabulā**. Vairākas citas savstarpējās atbilstības prasības ūdens aizsardzību ietekmē netieši (piemēram, OPP par savvaļas putnu un dabisko dzīvotņu aizsardzību un LLVS standarti par minimālo augsnes segumu vai ainavas aizsardzību).

- 9 Savstarpējā atbilstība attiecas uz septiņiem lauku attīstības pasākumiem, kuri veido apmēram 40 % no plānotajiem ELFLA izdevumiem 2007.–2013. gada periodā.
- 10 Savstarpējo atbilstību ieviesa 2003. gadā ar Padomes 2003. gada 29. septembra Regulu (EK) Nr. 1782/2003, ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, un groza Regulas (EEK) Nr. 2019/93, (EK) Nr. 1452/2001, (EK) Nr. 1453/2001, (EK) Nr. 1454/2001, (EK) Nr. 1868/94, (EK) Nr. 1251/1999, (EK) Nr. 1254/1999, (EK) Nr. 1673/2000, (EEK) Nr. 2358/71 un (EK) Nr. 2529/2001 (OV L 270, 21.10.2003., 1. lpp.). Kopš 2005. gada visiem lauksaimniekiem, kas saņem tiešos maksājumus, ir jāievēro obligātie savstarpējās atbilstības noteikumi. 2007.–2013. gada plānošanas periodā savstarpējā atbilstība attiecas arī uz vairākiem ELFLA maksājumiem (saistībā ar 211., 212., 213., 214., 221., 224. un 225. pasākumu), un kopš 2008. gada tā ir attiekusies uz atsevišķiem vina maksājumiem.

1. tabula

Savstarpējās atbilstības prasības saistībā ar ūdens resursiem

Standarts	Tēma
2. OPP	Gruntsūdeņu aizsardzība pret piesārņojumu ¹
3. OPP	Notekūdeņu dūņu izmantošana lauksaimniecībā ²
4. OPP	Ūdeņu aizsardzība pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti ³
9. OPP	Augu aizsardzības līdzekļu laišana tirgū ⁴
LLVS: apūdeņošanas atļaujas piešķiršanas procedūras	Atļaujas piešķiršanas procedūru ievērošana gadījumos, kad apūdeņošanas izmantošanai ir vajadzīga atļauja
LLVS: buferjoslas	Buferjoslu izveide gar ūdensteci

¹ Padomes 1979. gada 17. decembra Direktīva 80/68/EEK par gruntsūdeņu aizsardzību pret dažu bīstamu vielu radītu piesārņojumu, 4. un 5. pants (OV L 20, 26.1.1980., 43. lpp.).

² Padomes 1986. gada 12. jūnija Direktīva 86/278/EEK par vides, jo īpaši augsnes, aizsardzību, lauksaimniecībā izmantojot notekūdeņu dūņas, 3. pants (OV L 181, 4.7.1986., 6. lpp.).

³ Padomes 1991. gada 12. decembra Direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti, 4. un 5. pants (OV L 375, 31.12.1991., 1. lpp.).

⁴ Padomes 1991. gada 15. jūlija Direktīva par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, 3. pants (OV L 230, 19.8.1991., 1. lpp.).

10

Ar lauku attīstības finansējuma starpniecību ES papildina dalībvalstu ieguldījumus, kas paredzēti, lai paaugstinātu lauksaimniecības un mežsaimniecības konkurētspēju, aizsargātu vidi un lauku teritorijas, uzlabotu dzīves kvalitāti un palielinātu lauksaimniecības ekonomikas daudzveidību, kā arī veicinātu vietēju pieeju lauku attīstībai. ES atbalsta dalībvalstu lauku attīstības programmas (LAP). Galvenajos lauku attīstības dokumentos, proti, Kopienas lauku attīstības stratēģiskajās pamatnostādnēs¹¹ un Regulā (EK) Nr. 1698/2005¹², ūdens resursu aizsardzība un ilgtspējīga apsaimniekošana ir uzskatīta par vienu no galvenajiem risināmajiem jautājumiem vides jomā.

11

Izmantojot lauku attīstības pasākumus, lauksaimnieki var brīvprātīgi iesaistīties darbībās, kuras sniedzas tālāk par tiesību aktos noteikto obligāto prasību ievērošanu, preti saņemot finansiālus stimulus vai kompensāciju (sk. **1. izcēlumu**).

KLP līdzekļi, kuriem ir iespējama ietekme uz ūdens resursiem

12

Ar KLP starpniecību lauksaimnieciskajai darbībai tērētie ES līdzekļi ir ievērojami (58,1 miljards EUR 2012. gadā jeb teju 40 % no ES budžeta). No KLP finansētām lauksaimniecības un citām darbībām var būt pozitīva vai negatīva ietekme uz ūdens resursiem (sk. **1. attēlu**).

13

Dažos gadījumos KLP līdzekļu mērķis ir tieši pozitīvā ietekme uz ūdens resursiem; šādi gadījumi ietver finansējumu lauku attīstības pasākumiem, kuros skaidri minēta ūdens resursu aizsardzība. Izvērtējums par lauku attīstības programmām ūdens resursu apsaimniekošanas aspektā rāda, ka dalībvalstis ir piešķirušas 51 % no saviem LAP budžetiem¹³ pasākumiem, kuri lielākā vai mazākā mērā ir saistīti ar ūdeni (75 miljardi EUR 2007.–2013. gada periodā)¹⁴. Turklāt 27 % no papildu līdzekļiem, par kuriem vienojās pēc veselīguma pārbaudes (apstiprināti 2009. gadā un nodrošina papildu 4,8 miljardus EUR), tika piešķirti ūdens resursu apsaimniekošanas prioritārajai jomai (1,3 miljardi EUR)¹⁵.

14

KLP regulās 2014.–2020. gada periodam lielāka nozīme piešķirta ūdens kvalitātei kā KLP mērķim. Tiesību normās par KLP tiešo maksājumu ekoloģizāciju iekļauti prakses veidi, tostarp tādi, kuriem ir potenciāli labvēlīga ietekme uz ūdens kvalitāti. Padomes un Eiropas Parlamenta deklarācijā arī paredzēts, ka atsevišķi pienākumi, kas izriet no Ūdens pamatdirektīvas, jāintegrē savstarpējās atbilstības prasībās. Efektīvāks ūdens resursu izlietojums lauksaimniecībā ir skaidri formulēts elements ("prioritāra joma") vienā no lauku attīstības prioritātēm, kas izvirzīta reformētajai KLP. Turklāt, sākot ar 2014. gadu, dalībvalstis, izmantojot saimniecību konsultatīvo sistēmu, sniegs padomus saņēmējiem saistībā ar ŪPD prasībām.

- 11 Padomes 2006. gada 20. februāra Lēmums 2006/144/EK par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms), 2.5. un 3.2. iedaļa (OV L 55, 25.2.2006., 20. lpp.).
- 12 Padomes Regulas (EK) Nr. 1698/2005 31. apsvērumš.
- 13 Publiskie izdevumi kopā, tostarp valstu finansējums.
- 14 Kopsavilkuma ziņojums par padziļinātu novērtējumu par lauku attīstības programmām 2007.–2013. gada periodā attiecībā uz ūdens resursu apsaimniekošanu, Ekoloģijas institūts un *Vito*, 2009. gada aprīlis (http://www.ecologic.eu/download/projekte/1900-1949/1937/final_report.pdf).
- 15 Saskaņā ar COM preses relizēm IP 09/1568, IP 09/1813, IP 09/1945 un IP/10/102.

Lauku attīstības pasākumu piemēri

Atbalsts lauksaimniekiem, kuri vismaz uz pieciem gadiem apņemas piemērot saudzējošas lauksaimniecības metodes, kuras pārsniedz labu lauksaimniecības praksi (**agrovīdes pasākumus**), tostarp ganību ekstensīvu apsaimniekošanu (piemēram, ekstensīvu ganīšanu, mēslošanas līdzekļu vai notekūdeņu dūņu neizmantošanu, stingri ierobežotu pesticīdu izmantošanu u. c.).

Avots: Eiropas Revīzijas palāta

Avots: Eiropas Revīzijas palāta

Atbalsts **neienesīgajām investīcijām**, piemēram, mitrāju izveidei un atjaunošanai. Mitrāji saglabā ūdens kvalitāti, attīrot lauksaimniecības notekūdeņus no slāpekļa, fosfora un pesticīdiem.

Atbalsts **investīcijām lauku saimniecībās**, piemēram, pilienveida apūdeņošanas iekārtās. Pilienveida apūdeņošana atšķirībā no apūdeņošanas ar smidzinātāju var palīdzēt samazināt apūdeņošanai pievadītā ūdens daudzumu.

Avots: Eiropas Revīzijas palāta

Atbalsts **infrastrukturai**, kas saistīta ar lauksaimniecības attīstīšanu un pielāgošanu, piemēram, veco un bojāto apūdeņošanas kanālu nomaiņa.

Avots: Eiropas Revīzijas palāta

Avots: Eiropas Revīzijas palāta

Atbalsts **neienesīgajām investīcijām**, piemēram, grāvju krastu atjaunošanai. Mazāk stāvā grāvja nogāze ar veģetāciju kalpo kā mēslojums un no pesticīdiem brīva buferjosla, un tai ir pozitīva loma aizsardzībā pret plūdiem.

Revīzijas tvērums un pieeja

15

Revīzijas mērķis bija izskatīt saikni starp KLP un ES ūdens resursu politiku. Vispārējais revīzijā apskatītais jautājums bija šāds:

Vai ES ūdens resursu politikas mērķi ir sekmīgi integrēti kopējā lauksaimniecības politikā?

16

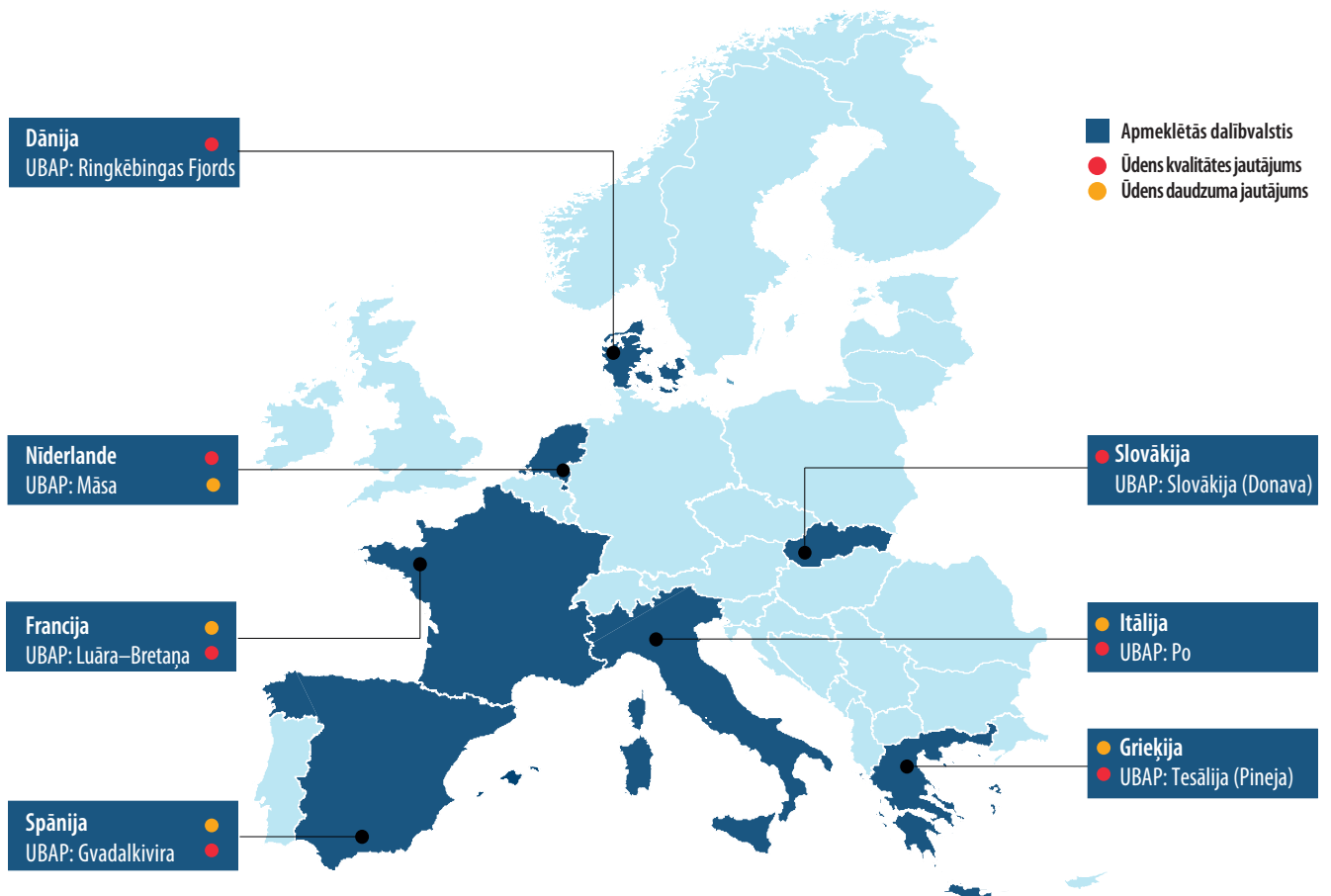
Revīzijā izskatīja, vai ES ūdens resursu politikas mērķi ir pienācīgi un efektīvi atspoguļoti kopējā lauksaimniecības politikā – gan stratēģijas, gan īstenošanas līmenī (sk. **1 pielikumu**). To veica, analizējot divus instrumentus, kurus izmanto, lai integrētu ES ūdens resursu politikas mērķus kopējā lauksaimniecības politikā: savstarpējo atbilstību un Lauku attīstības fondu (sk. 7.–11. punktu). Saistībā ar visiem aspektiem, kas skar savstarpējo atbilstību, revīzija aptvēra laikposmu kopš 2005. gada, kad šo mehānismu ieviesa (vai kopš 2009./2012. gada tām dalībvalstīm, kuras ES pievienojās 2004. un 2007. gadā). Saistībā ar visiem aspektiem, kas skar lauku attīstību, revīzija aptvēra 2007.–2013. gada plānošanas periodu. Revīzijā apskatīja sešas savstarpējās atbilstības prasības, kurām ir tieša ietekme uz ūdens kvalitāti un daudzumu (sk. **1. tabulu**).

17

Revīzija notika no 2012. gada oktobra līdz 2013. gada jūlijam. Revīzijas pierādījumu avoti bija:

- dokumentu izskatīšana un iztaujāšana Komisijas departamentos, kā arī Eiropas Vides aģentūrā (EVA);
- revīzijas apmeklējumi septiņās dalībvalstīs: Dānijā, Grieķijā, Spānijā (Andalūzijā), Francijā, Itālijā (Lombardijā), Nīderlandē un Slovākijā. Šajās dalībvalstīs ir nopietnas problēmas ar ūdens kvalitāti (tādas problēmas kā augsta barības vielu, piemēram, nitrātu, koncentrācija) un/vai daudzumu (piemēram, augsta ūdens noslodze vai intensīva apūdeņošana). Katrā apmeklētajā dalībvalstī tika izraudzīts upju baseinu apgabals, lai revīzijā uzmanību vērstu uz teritoriju, kurai ir konkrēts upes baseina apsaimniekošanas plāns (sk. **2. attēlu**);
- 140 lauku saimniecību padomdevēju struktūru aptauja tiešsaistē septiņās uzskaitītajās dalībvalstīs un konsultatīvas sanāksmes ar lauksaimniecības jumta organizācijām ES līmenī.

Dalībvalstu atlase revīzijas apmeklējumiem

Iepriekšējās revīzijas

18

Pēdējos 20 gados Palāta ir publicējusi ziņojumus, kuri tieši vai netieši skar ūdens resursu politiku un kuros ir arī atsauce uz KLP, bet neviens no tiem nav bijis veltīts tieši saiknei starp ES ūdens resursu politiku un KLP.

19

Īpašajā ziņojumā Nr. 8/2008 par savstarpējo atbilstību Palāta apskatīja sarežģītu problēmu par obligāto prasību (savstarpējās atbilstības) un ekonomisko stimulu (agrovīdes maksājumu) līdzaspastāvēšanu saistībā ar, piemēram, buferjoslām un kritizēja savstarpējās atbilstības ierobežoto tvērumu attiecībā uz ūdeni. Ziņojumā tika norādīts arī uz to, ka dalībvalstis nepilnīgi definē prasības un standartus. Īpašajā ziņojumā Nr. 7/2011 par agrovīdes atbalstu secināts, ka shēmas mērķi bija pārāk nekonkrēti, ka bija problēmas atbalsta summu noteikšanā un ka nebija pietiekamas mērķplānošanas. Īpašajā ziņojumā Nr. 5/2011 par vienotā maksājuma shēmu bija minēts, ka nepastāvēja tieša saikne starp VMS atbalstu un izmaksām, kas lauksaimniekiem rodas saistībā ar pienākumu izpildi, nebija iespējams noteikt tiešo saikni starp VMS atbalstu un lauksaimniecības pozitīvo devumu sabiedrībai un maksājuma samazinājums par savstarpējās atbilstības pienākumu neievērošanu nebija ar pietiekamu atturošo spēku.

20

Ikgadējās ticamības deklarācijas (DAS) kontekstā Palāta revidē, vai ir ievērotas savstarpējās atbilstības prasības un īpašie noteikumi attiecībā uz lauku attīstības maksājumiem (pārbauda darījumu izlasi). Šajā ziņojumā ir ņemti vērā apsvērumi, kas izriet no minētajām revīzijām.

Nepilnības ES ūdens resursu politikas īstenošanā ir kavējušas tās integrēšanu kopējā lauksaimniecības politikā

21

ŪPD ir galvenais elements ES ūdens resursu politikā, jo kopā ar saistītām direktīvām¹⁶ tā cenšas novērst galvenos iekšējo ūdeņu noslodzes avotus, tostarp risina jautājumus saistībā ar piesārņotājiem, hidromorfoloģiju un ūdens daudzumu. Svarīgs elements ūdens resursu politikas mērķu integrēšanā kopējā lauksaimniecības politikā ir tas, ka dalībvalstīm savlaicīgi jāizstrādā upju baseinu apsaimniekošanas plāni un ar tiem saistītās pasākumu programmas (sk. **1. attēlu**) un ka šajos plānošanas dokumentos skaidri jāizklāsta pasākumi, kas veicami, lai mazinātu ievērojamu noslodzi un lai tādējādi varētu sasniegt ŪPD izvirzītos mērķus. Līdz šim tomēr pašas ŪPD īstenošanā ir bijuši nopietni kavējumi. Palāta konstatēja, ka dalībvalstu izstrādāto plānošanas dokumentu kvalitāte saistībā ar ES ūdens resursu politiku ir vāja un ka Komisijai saskaņā ar likumu ir ierobežota ietekme uz šo plānošanas dokumentu kvalitāti.

Ūdens pamatdirektīvas novēlota īstenošana

22

Ūdens pamatdirektīvā ir prasīts dalībvalstīm sagatavot upju baseinu apsaimniekošanas plānus, lai cita starpā un par katru attiecīgo upju baseinu apgabalu konkrētizētu nozīmīgus noslodzes avotus, mērķus un konkrētus pasākumus, kas jāveic¹⁷ attiecībā uz ūdens resursiem, kā arī sniegtu izvērstu informāciju par to, kā pasākumi tiks finansēti. Ja paredzēts izmantot KLP finansējumu, tas skaidri jāformulē.

23

Upju baseinu apsaimniekošanas plāni bija jāpublicē ne vēlāk kā 2009. gada 22. decembrī un jāpaziņo Komisijai ne vēlāk kā 2010. gada 22. martā¹⁸. Tomēr mazāk nekā puse dalībvalstu ievēroja šo termiņu¹⁹. 2013. gada septembrī četras valstis (Dānija, Grieķija, Portugāle un Spānija) vēl joprojām nebija pieņēmušas dažus UBAP, par kuriem tās bija atbildīgas. Pārskats par UBAP pieņemšanas datumiem ir sniegts **3. attēlā**.

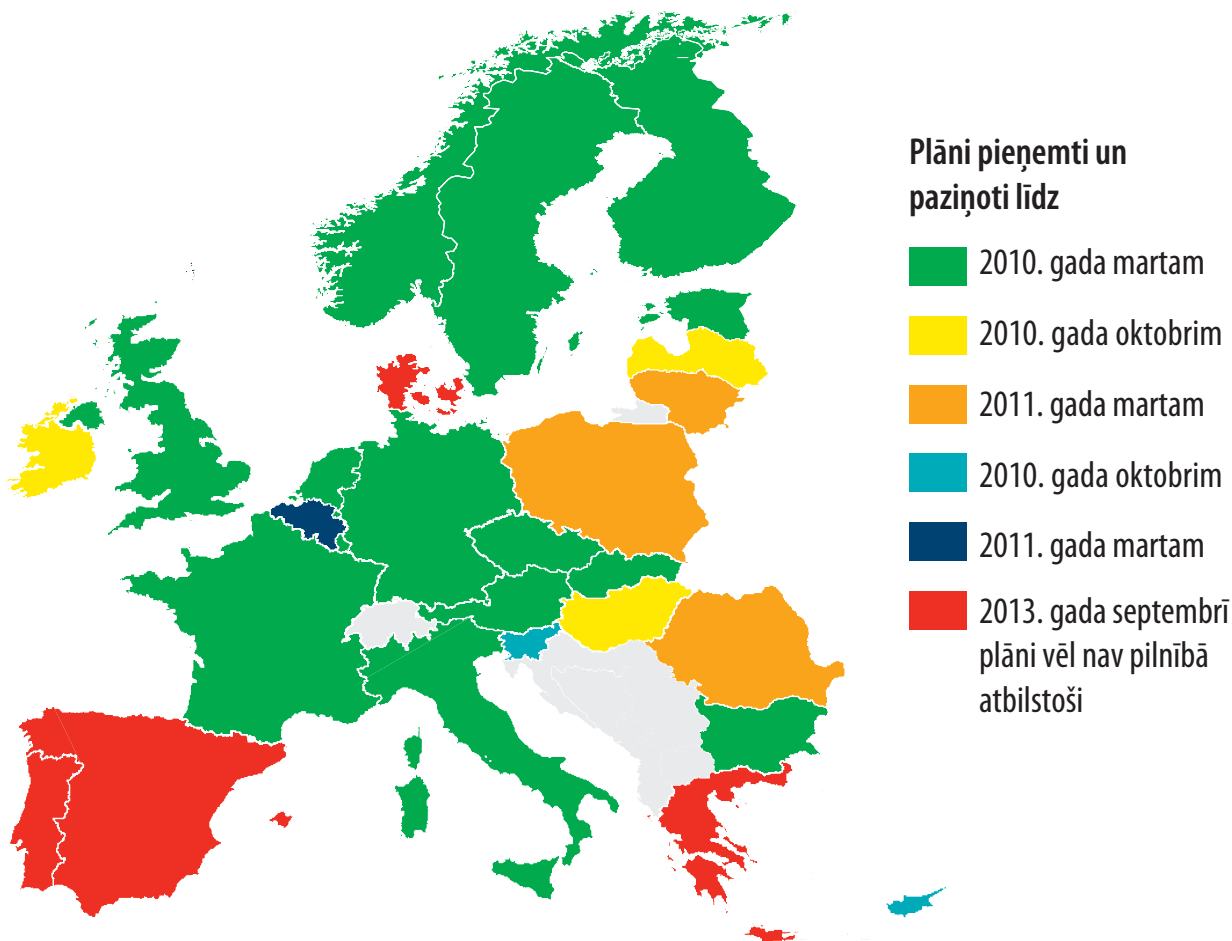
16 Direktīva par peldvietu ūdeni (76/160/EEK); Direktīva par putniem (79/409/EEK); Direktīva par dzeramo ūdeni (80/778/EEK), kas grozīta ar Direktīvu (98/83/EK); Direktīva par smagiem nelaiemes gadījumiem (Seveso) (96/82/EK); Direktīva par ietekmes uz vidi novērtējumu (85/337/EEK); Direktīva par kanalizācijas nosēdumiem (86/278/EEK); Direktīva par komunālo notekūdeņu attīrīšanu (91/271/EEK); Direktīva par augu aizsardzības līdzekļiem (91/414/EEK); Direktīva par nitrātiem (91/676/EEK); Direktīva par dzīvotnēm (92/43/EEK); Direktīva par piesārņojuma integrētu novērtēšanu un kontroli (96/61/EK).

17 Detalizēta informācija par UBAP obligāto saturu ir izklāstīta ŪPD VII pielikumā.

18 ŪPD 13. panta 6. punkts un 15. panta 1. punkts.

19 Komisija ziņoja, ka līdz 2012. gada novembrim "25 dalībvalstis, kā arī Norvēģija bija pieņēmušas un ziņojušas 121 UBAP no 174 attiecībā uz upju baseinu apgabalu daļām, kas atrodas to teritorijās". Komisijas dienestu darba dokuments SWD(2012) 379 final 1/30, Brisele, 14.11.2012.: Eiropas pārskats (1/2), kas pievienots dokumentam "Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Ūdens pamatdirektīvas (2000/60/EK) īstenošanu. Upju baseinu apsaimniekošanas plāni". Norvēģija ir pieņēmusi 11 izmēģinājuma UBAP. Norvēģija īsteno Ūdens pamatdirektīvu Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu ietvaros saskaņā ar ipašiem termiņiem, kas tajā paredzēti.

Pārskata karte par UBAP pieņemšanas datumiem, stāvoklis 2013. gada septembrī

Piezīme. Dānija – visi 2011. gada decembrī pieņemtie UBAP ir atsaukti, un par jaunajiem plāniem ir jākonsultējas; Grieķija – pieņemti 8 UBAP (no 14); Spānija – pieņemti 10 UBAP (no 25); Portugāle – pieņemti 8 UBAP (no 9).

24

Saskaņā ar ŪPD katrā UBAP ir jāiekļauj pasākumu programma, ar kuru mazina dažāda veida noslodzi, ko identificē katrā upju baseinu apgabalā, tostarp jāiekļauj ar lauksaimniecību saistīti pasākumi (sk. **2. izcēlumu**). Pasākumiem bija jāsāk darboties ne vēlāk kā

2012. gada 22. decembrī²⁰. Revīzijas apmeklējumos dalībvalstīs Palātas revidentu grupas analizēja šo aspektu, īpaši pievēršot uzmanību ar lauksaimniecību saistītajiem pasākumiem, un konstatēja, ka vairākums šo pasākumu vēl nedarbojās (sk. **3. izcēlumu**).

20 ŪPD 11. panta 7. punkts.

2. izcēlums

Upju baseinu apsaimniekošanas plānos iekļauto pasākumu veidi

ŪPD VI pielikumā ir uzskaitīti to pasākumu veidi, kuri jāiekļauj pasākumu programmās, un dažiem no tiem ir tieša saikne ar lauksaimniecību. Piemēri:

- ūdens pieprasījuma pārvaldības pasākumi, *inter alia*, pielāgotas lauksaimnieciskās ražošanas veicināšana, piemēram, ūdens mazprasīgu kultūru audzēšana sausuma skartos apgabalos;
- emisiju kontroles pasākumi, piemēram, šķidro kūtsmēsļu ievadīšana augsnē, nevis virsmas pārklāšana;
- efektivitātes un atkārtotas izmantošanas pasākumi, tostarp ūdeni taupošu apūdeņošanas sistēmu izmantošana vai attīrītu notekūdeņu atkārtota izmantošana apūdeņošanā.

3. izcēlums

Upju baseinu apsaimniekošanas plānos iekļauto lauksaimniecības pasākumu novēlota īstenošana

Itālijā (Po UBAP) no pieciem īstermiņā īstenojamajiem lauksaimniecības pasākumiem tikai trīs pasākumi darbojas visos reģionos. Ceturtais pasākums ir īstenots tikai vienā upju baseinu apgabala daļā, un pēdējais pasākums ir piemērots tikai dažās teritorijās, jo pastāv pretrunas ar vietējiem tiesību aktiem.

Francijā (Luāras–Bretaņas UBAP) pasākumi ir pārāk vispārīgi, lai tie spētu darboties, jo tie ir vēl sīkāk jāizstrādā vietējos ūdens apsaimniekošanas plānos (*SAGE*). Līdz 2013. gada septembrim minētie *SAGE* plāni aptvēra mazāk nekā pusi upju baseinu apgabala.

Grieķijā (Tesālijas UBAP) pieci no sešiem Palātas revīzijas apmeklējuma laikā pārbaudītajiem pasākumiem 2012. gada 22. decembrī nedarbojās.

25

Bez upju baseinu apsaimniekošanas plāniem, kuros būtu definēti mērķi upju baseinu apgabala līmenī, daļībvalstīm trūkst svarīga salīdzinošā bāzes rādītāja, ar ko saskaņot lauku attīstības programmu mērķus ar ūdens resursiem saistītos jautājumos. Tas kavē lauku attīstības līdzekļu tērēšanu, pienācīgi ņemot vērā ES ūdens resursu politikas kritērijus.

Pasākumu programmu kvalitāte ir vāja

26

Komisija ar ekspertu grupas starpniecību ir sniegusi norādījumus attiecībā uz upju baseinu apsaimniekošanas plānos ietvertajiem lauksaimniecības pasākumiem, kam jābūt skaidriem, pārredzamiem un darboties spējīgiem lauku saimniecību līmenī²¹.

27

Palāta izmantoja Komisijas norādījumos paredzētos kritērijus, lai detalizēti analizētu sešus lauksaimniecības pasākumus katrā no šai revīzijai atlasītajiem septiņiem UBAP (sk. **2. tabulu**). Šā darba rezultāti liecina, ka vairākums analizēto pasākumu nav pienācīgi izstrādāti tvēruma, uzdevumu, termiņa, uzraudzības sistēmu un/vai rezultātu paziņošanas aspektā.

28

Komisija ir izdarījusi secinājumus par pasākumu programmu kvalitāti arī ŪPD uzraudzības gaitā. Izskatījusi līdz 2012. gada vidum iesniegtos UBAP, Komisija secināja, ka "daudzos upju baseinos UBAP kopumā trūkst informācijas par to, kā šie pasākumi tiks īstenoti termiņu, finansējuma, kā arī uzraudzības aspektā"²².

- 21 "Norādījumi pārvaldes iestādēm par to, kā ŪPD lauksaimniecības pasākumus padarīt skaidrus un pārredzamus lauku saimniecību līmenī" [Guidance for administrations on making WFD agricultural measures clear and transparent at farm level]. Šie norādījumi tika izstrādāti sadarbības programmā, kurā bija iesaistīti ŪPD vienotās īstenošanas stratēģijas partneri, un tos apstiprināja ūdens nozares vadītāji 2011. gada maijā.
- 22 Komisijas dienestu darba dokuments: Eiropas pārskats (2/2), kas pievienots dokumentam "Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Ūdens pamatdirektīvas (2000/60/EK) īstenošanu. Upju baseinu apsaimniekošanas plāni".

2. tabula

Detalizēta analīze par sešiem lauksaimniecības pasākumiem, kuri iekļauti septiņu UBAP pasākumu programmās¹

	DK	EL	ES	FR	IT	NL	SK
Pasākumi norāda uz to, kas jāizpilda, lai sasniegtu mērķi.	Yellow	Yellow	Red	Red	Red	Green	Red
Norādīts, vai pasākumi ir pamata (t. i., obligātie) vai papildu pasākumi.	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green
Pasākumi ir definēti apakšbaseina vai reģionālā/vietējā līmenī. Ja tā nav, ir sniegti pārliedzoši iemesli pasākumu noteikšanai visam upes baseinam.	Green	Yellow	Green	Green	Green	Green	Red
Pasākumu programmā formulēti skaidri uzdevumi attiecībā uz šiem pasākumiem.	Green	Yellow	Red	Red	Red	Yellow	Red
Pasākumu programmā paredzēta skaidra sistēma, ar kuru uzrauga virzību šo pasākumu ieviešanā.	Green	Red	Red	Red	Red	Yellow	Red

- visi seši analizētie pasākumi atbilda kritērijiem
- daži analizētie pasākumi atbilda kritērijiem
- neviens analizētais pasākums neatbilda kritērijiem

1 Dānijas UBAP novērtējums tika veikts, pamatojoties uz 2011. gada decembrī pieņemtajiem UBAP. Tomēr šos UBAP atsauc, un par jaunajiem plāniem ir jākonsultējas.

Praksē Komisija maz ietekmē ŪPD plānošanas dokumentu kvalitāti

29

Upju baseinu apsaimniekošanas plāniem būtu jānodrošina, ka līdz 2015. gadam tiek sasniegts mērķis attiecībā uz ūdenstilpju labu stāvokli. Kaut arī Komisijai kā Līguma uzraudzītājam²³ ir jānodrošina, ka tas tiek izpildīts, tā nav atbildīga par UBAP apstiprināšanu. Ja Komisija novērtē, ka UBAP kvalitāte nav pietiekama, tās iespējas aprobežojas ar prasības celšanu tiesā.

30

Šajā sakarā "Eiropas Savienības Tiesa (Tiesa) ir pasludinājusi vairākus nolēmumus, pamatojoties uz ŪPD. Tomēr šajās lietās tika izskatīti ŪPD noteikumi, kurus var uzskatīt par vienkāršiem (piemēram, valsts transponēšanas pasākumu nepaziņošana, novēlota ziņošana, monitoringa programmu un UBAP novēlota pieņemšana), nevis mazāk nepārprotami gadījumi saistībā ar tādu galveno jēdzienu interpretāciju kā ūdens pakalpojumi vai ŪPD 4. panta atbrīvojumu piemērošana²⁴". Tiesāšanās bieži ilgst daudzus gadus, un nolēmumi tiek pasludināti ilgu laiku pēc pienākuma izpildes termiņa. Kaut arī Komisija ir veidojusi darba grupas un rīkojusi seminārus ar dalībvalstu pārstāvjiem nolūkā uzlabot UBAP kvalitāti, tās iespējas ietekmēt dalībvalstu ieceru vērienīgumu ir ierobežotas.

31

Revīzija parādīja, ka dalībvalstu pasākumu programmu mērķu vērienīgums ir atšķirīgs. ŪPD 4. pantā izvirzīts mērķis nodrošināt labu ūdens resursu stāvokli visās dalībvalstīs līdz 2015. gadam. Šajā pašā pantā ir atļauti atbrīvojumi, ja dalībvalstis tos pamato. Dažādas dalībvalstis ļoti atšķirīgi vērtē apstākļus, kurus izmanto, lai pamatotu atbrīvojumu. Komisija UBAP novērtējumā ir atzinusi, ka:

- "kopumā trūkst pienācīga un caurskatāma piemēroto kritēriju pamatojuma, lai izmantotu 4. panta 4.–7. punkta atbrīvojumus",
- "dažādu iemeslu interpretācija atbrīvojumu piemērošanai dažādās dalībvalstīs ir ievērojami atšķirīgas",
- "atbrīvojumu plaša izmantošana var liecināt par to, ka daudzos plānos trūkst vērienīguma attiecībā uz vides mērķu sasniegšanu".

23 Saskaņā ar Lisabonas līguma 258. pantu Komisija nodrošina to, ka piemēro šo Līgumu un īsteno pasākumus, ko saskaņā ar šo Līgumu ir noteikušas iestādes.

24 Komisijas dienestu darba dokuments SWD(2012) 379 final/1/30, Brisele, 14.11.2012.: Eiropas pārskats (1/2), kas pievienots dokumentam "Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Ūdens pamatdirektīvas (2000/60/EK) īstenošanu. Upju baseinu apsaimniekošanas plāni".

32

Īstenojot Nitrātu direktīvu, kura ir ŪPD neatņemama sastāvdaļa un kura risina atzītu un pastāvīgu piesārņojuma problēmu ūdenstilpēs (sk. **4. izcēlum**), dalībvalstis sagatavo nitrātu rīcības programmas, kuru mērķu vērienīgums ir atšķirīgs. Šīs programmas Komisijai nav jāapstiprina.

Tā rezultātā pastāv ievērojamas atšķirības, piemēram, kritērijos, kurus dalībvalstis izmanto, lai definētu jutīgās zonas vai veicamās darbības. Saistībā ar nitrātu rīcības programmām apskatītajos gadījumos tiesvedības ilgums norāda uz Komisijas ierobežotajām iespējām ietekmēt dalībvalstu programmu kvalitāti (sk. **5. izcēlum**).

4. izcēlums

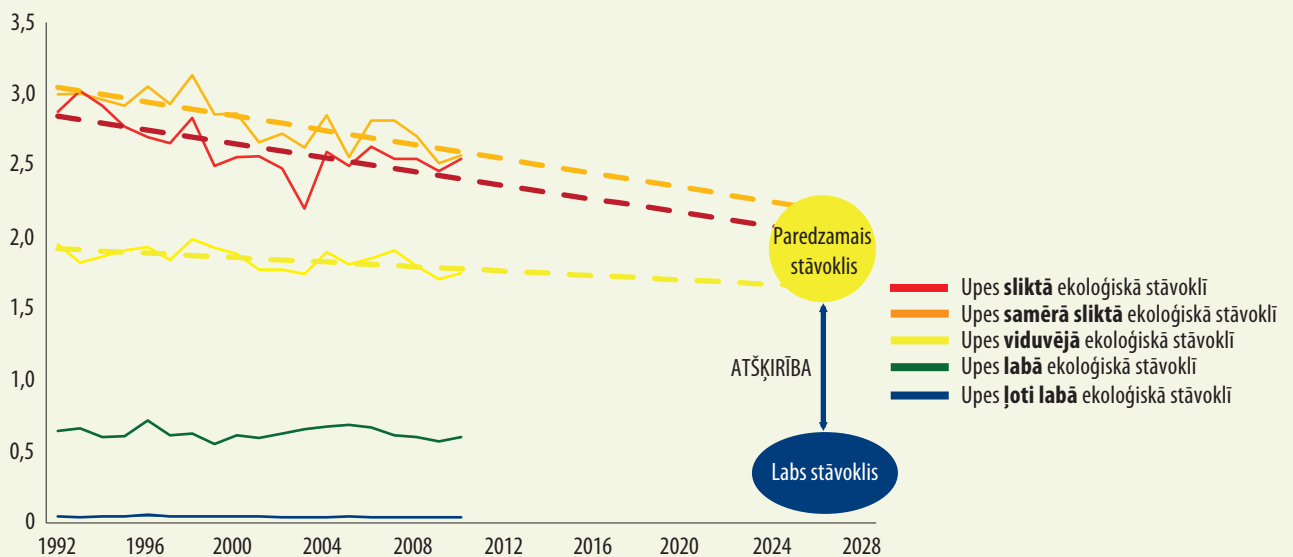
Nitrātu piesārņojuma nozīmīgums

Jaunākie EVA ziņojumi liecina, ka pašreizējā nitrātu līmeņa tendence nav pietiekama, lai sasniegtu labu stāvokli pat līdz 2027. gadam (sk. **4. attēlu**). EVA ziņojumā Nr. 8/2012 atzīts, ka pozitīva tendence nitrātu koncentrācijā panākta, daļēji pateicoties pasākumiem, kas vērsti uz lauksaimnieciski ievadīto nitrātu samazināšanu Eiropas un dalībvalstu līmenī, bet ka "vajadzīgi papildu pasākumi, lai samazinātu difūzo piesārņojumu, ja vairākumā ūdenstilpju nitrātu līmenim 2027. gadā jābūt ļoti labā vai labā ekoloģiskā stāvoklī".

4. attēls

Tendence saistībā ar nitrātiem liecina, ka līdz 2027. gadam joprojām saglabāsies atšķirība starp labu stāvokli un paredzamo stāvokli

Vidējā kopējā nitrātu koncentrācija upēs (mg N/l)

Dati par sliktā un samērā sliktā ekoloģiskā stāvoklī esošām upēm veido 29 % no kopējiem datiem
 Dati par viduvējā ekoloģiskā stāvoklī esošām upēm veido 48 % no kopējiem datiem

Avots: no EVA ziņojuma Nr. 9/2012.

Divdesmit gadus pēc Nitrātu direktīvas stāšanās spēkā dažās dalībvalstīs vēl joprojām ir problēmas ar tās īstenošanu

Nitrātu direktīva stājās spēkā 1991. gadā. Tomēr Tiesā izskatītās pārkāpumu lietas saistībā ar tās pareizu un pilnīgu piemērošanu, kā arī nitrātu darbības programmu piemērotību joprojām 2013. gadā nebija pabeigtas pret astoņām dalībvalstīm (Bulgāriju, Vāciju, Igauniju, Grieķiju, Franciju, Latviju, Poliju un Slovākiju).

Piemēram, 2013. gada 13. jūnijā Eiropas Savienības Tiesa nolēma (lietā C-193/12), ka Francija nav noteikusi vairākas teritorijas kā pret nitrātiem jutīgas zonas. Dažās no šīm teritorijām nitrātu koncentrācija gruntsūdeņos pārsniedza 50 mg/l (kas ir maksimāli pieļaujamā koncentrācija dzeramajā ūdenī) un citās virszemes ūdeņiem draudēja eutrofikācija, ja netiek īstenoti rīcības plāni.

Ūdens resursu jomā savstarpējās atbilstības ietekme līdz šim ir bijusi ierobežota

33

Palātas veiktās aptaujas rezultāti (sk. 17. punktu)²⁵ liecina, ka savstarpējā atbilstība ir paaugstinājusi informētību lauksaimnieku vidū un rosinājusi dažas izmaiņas lauksaimniecības praksē, kas saistīta ar ūdens resursiem. Tomēr savstarpējās atbilstības ietekme līdz šim ir bijusi ierobežota gan tāpēc, ka vairāki svarīgi ar ūdens resursiem saistīti jautājumi nav iekļauti savstarpējā atbilstībā, gan tāpēc, ka savstarpējās atbilstības ietvaros piemērotās sankcijas nav aprēķinātas, pamatojoties uz nodarītā kaitējuma izmaksām, un tādējādi var veidot tikai daļu no šīm izmaksām. Turklāt savstarpējās atbilstības piemērošanā konstatētās nepilnības dalībvalstīs vēl vairāk samazina tās iespējamo ietekmi. Šie jautājumi ir sīkāk iztirzāti turpmāk.

Savstarpējās atbilstības mehānismam ir ietekme, bet tas nav pilnībā izmantots

Aptaujas rezultāti norāda uz informētības paaugstināšanos lauksaimnieku vidū un dažām izmaiņām lauksaimniecības praksē, kas saistīta ar ūdens resursiem

34

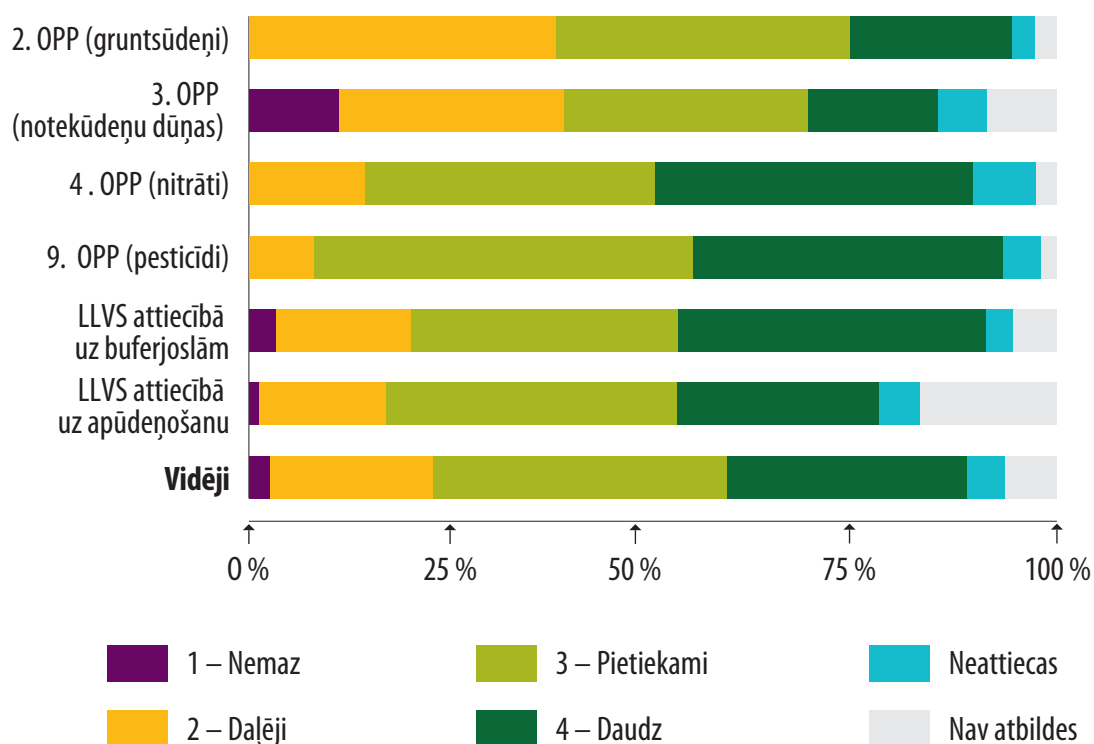
Tā kā nebija ES līmeņa pētījumu par savstarpējās atbilstības un lauku attīstības ietekmi uz lauksaimnieku informētību un lauksaimniecības praksi saistībā ar ūdens resursiem, Palāta rīkoja 140 lauku saimniecību padomdevēju struktūru aptauju septiņās dalībvalstīs. Aptauja liecina, ka izlasē iekļautajās dalībvalstīs/reģionos savstarpējās atbilstības ieviešana ir paaugstinājusi lauksaimnieku informētību (sk. **5. attēlu**) un rosinājusi dažas izmaiņas lauksaimniecības praksē, kas saistīta ar ūdens resursiem, īpaši attiecībā uz nitrātiem un pesticīdiem (izvērstu informāciju sk. **II pielikumā**).

25 Izvērsti aptaujas rezultāti pieejami Palātas tīmekļa vietnē (www.eca.europa.eu).

Informētības paaugstināšanās lauksaimnieku vidū pēc savstarpējās atbilstības ieviešanas

Izmantojot skalu no 1 (nemaz) līdz 4 (daudz), cik lielā mērā, jūsu prāt, savstarpējās atbilstības ieviešana paaugstināja lauksaimnieku informētību par lauksaimniecības ietekmi uz ūdens resursiem?

Respondentu procentuālā daļa

Savstarpējās atbilstības prasību ietekme ir ierobežota, jo savstarpējā atbilstība neaptver vairākus svarīgus ar ūdens resursiem saistītus jautājumus

35

Pašlaik savstarpējā atbilstībā neietilpst prasības lauksaimniekiem ierobežot fosfora izmantošanu savā zemē vai pesticīdu lietošanu²⁶ ūdenstilpju tiešā tuvumā²⁷, pat ja ir vienošanās, ka šie jautājumi ir jārisina. Fosfors ietilpst mēslošanas līdzekļos un tiek izmantots lopbarībā. Tas var būt par cēloni ūdens kvalitātes problēmām, piemēram, eutrofikācijai. Pesticīdi, savukārt, aizsargā no postījuma, ko kultūrām nodara nezāles, slimības un kukaiņi, taču tie var nodarīt kaitējumu cilvēkiem, dzīvajai dabai un videi. Tikai necīga pielietoto pesticīdu daļa sasniedz mērķa kaitēkļus, kamēr to lielākā daļa ietekmē vidi, piemēram, ūdenstilpes. Dažas dalībvalstis tomēr ir uzņēmušās iniciatīvu šos jautājumus risināt, pat gadījumos, kad tas nav obligāti jādara (piemēram, iekļaujot pesticīdu pielietojuma ierobežojumus LLVS standartā attiecībā uz buferjoslām) (izvērstāku informāciju sk. **III pielikumā**).

- 26 Pesticīdus var izmantot, lai augus vai kultūras aizsargātu no postījuma, ko nodara nezāles, slimības vai kukaiņi. Šajā nozīmē tos sauc arī par augu aizsardzības līdzekļiem.
- 27 Dažas dalībvalstis, piemēram, Nīderlande, nitrātu ricības programmās ir iekļāvušas prasības attiecībā uz fosforu, bet šo prasību neievērošanu nesankcionē saskaņā ar savstarpējo atbilstību. Attiecībā uz pesticīdiem stāvoklis ir tāds, ka tikai dažu ļoti bīstamu pesticīdu lietošanas gadījumā dalībvalstis, atļaujot tos izmantot, gar ūdenstecēm var izveidot buferjoslas, kurās smidzināšana ir aizliegta.

36

Sākotnēji bija paredzēts, ka pesticīdu ilgtspējīga lietošana, īpaši atbilstoši integrētās augu aizsardzības principiem, no 2014. gada tiks iekļauta savstarpējā atbilstībā. Tomēr, kā izriet no Regulas (ES) Nr. 1306/2013²⁸, šīs iekļaušanas laika grafiks tagad nav skaidrs (sk. **6. izcēlumu**).

37

Ir plānots dažas prasības, kas paredzētas ŪPD un direktīvā par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu, iekļaut savstarpējā atbilstībā, un līdz ar to varētu uzlaboties 35. punktā aplūkoti jautājumi.

Diskusijās par Komisijas priekšlikumu par KLP reformu pēc 2014. gada ir formulēts šāds paziņojums: "Padome un Eiropas Parlaments aicina Komisiju pārraudzīt to, kā dalībvalstis transponē un īsteno (..) ŪPD un direktīvu par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu, un (..) atbilstīgā gadījumā, tiklīdz visās dalībvalstīs būs īstenotas šīs direktīvas un būs noteikti visi lauksaimniekiem tieši piemērojamie pienākumi, iesniegt tiesību akta priekšlikumu, lai šo regulu grozītu nolūkā minēto direktīvu attiecīgās daļas iekļaut savstarpējās atbilstības sistēmā."²⁹ Šīs iekļaušanas laiks tādējādi ir atkarīgs no dalībvalstu panāktās virzības direktīvu īstenošanā. No tā izriet, ka ļoti svarīga politiska lēmuma īstenošana var būt ļoti lēna.

- 28 Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1306/2013 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un Padomes Regulu (EEK) Nr. 352/78, (EK) Nr. 165/94, (EK) Nr. 2799/98, (EK) Nr. 814/2000, (EK) Nr. 1290/2005 un (EK) Nr. 485/2008 atcelšanu (OV L 347, 20.12.2013., 549. lpp.).
- 29 Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regula (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvu 79/117/EEK un Direktīvu 91/414/EEK (OV L 309, 24.11.2009., 1. lpp.).

Pesticīdu ilgtspējīga lietošana: divi soļi uz priekšu, viens solis atpakaļ

Eiropas Parlaments un Padome 2009. gadā pieņēma regulu par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū²⁰. Viens no regulas nolūkiem bija no 2014. gada iekļaut savstarpējā atbilstībā (9. OPP) pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu (un it īpaši integrētu kaitēkļu apkarošanu).

Tomēr regulas priekšlikumā par KLP finansējumu 2014.–2020. gada periodā³¹ (tā rezultātā tika pieņemta Regula (ES) Nr. 1306/2013) Komisija apzināti izslēdza pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu un integrēto augu aizsardzību no savstarpējās atbilstības tvēruma, izlaižot teikumu, kurā uz to bija atsauce³².

Tā rezultātā, kaut arī bija paredzēts, ka pesticīdu ilgtspējīga lietošana tiks iekļauta savstarpējā atbilstībā, sākot ar 2014. gadu, pašreizējā regula šo termiņu padara neskaidru.

30 COM(2011) 628 galīgā redakcija/2.

31 Regulas (EK) Nr. 1107/2009 55. panta trešais teikums: "Tā atbilst arī Direktīvai 2009/128/EK un jo īpaši integrētās augu aizsardzības vispārējiem principiem, kas paredzēti minētās direktīvas 14. pantā un III pielikumā, kuru piemēro vēlākais no 2014. gada 1. janvāra."

32 Eiropas Parlamenta un Padomes kopīgais paziņojums par savstarpējo atbildību, kas pievienots Regulai (ES) Nr. 1306/2013.

LLVS standartam saistībā ar apūdeņošanas atļaujas piešķiršanas procedūrām ir maza ietekme, jo Komisija neprasa dalībvalstīm izstrādāt īpašas prasības

38

LLVS standartus, atšķirībā no OPP, izmanto, lai ar jaunu pienākumu ieviešanu lauksaimniekiem veicinātu labu lauksaimniecības praksi, par kuru (vēl) nav pieņemti vides tiesību akti ES līmenī. Tomēr Komisija nav ierosinājusi definēt LLVS attiecībā uz apūdeņošanas atļaujas piešķiršanas procedūrām³³ tādā veidā, kas veicina labu lauksaimniecības praksi. LLVS standartā saistībā ar apūdeņošanu ir atsauce uz esošajiem valsts vai reģionālajiem tiesību aktiem, bet nav ieviesti jauni pienākumi. LLVS standarts neievieš pienākumu noteikt atļaujas piešķiršanas procedūru elementus, piemēram, ūdens ieguves atļaujas, ūdens skaitītājus un atskaites par ūdens izlietojumu, ja tie nav jau noteikti.

39

Valsti, kurā atļaujas piešķiršanas procedūras ir ļoti vājas vai to nav, līdz ar to šim LLVS nebūs nekādas ietekmes (sk. **7. izcēlumu**), un tas var būt īpaši svarīgi teritorijās, kurās ir ūdens trūkums (sk. **8. izcēlumu**).

33 "Ja apūdeņošanā lietotā ūdens izmantošanai nepieciešama atļauja, – atļauju procedūru ievērošana".

Vāju atļaujas piešķiršanas procedūru piemērs

Grieķijā saskaņā ar 2011. gada jūnija ministrijas lēmumu lauksaimniekiem līdz 2011. gada 16. decembrim bija jāpiesakās saņemt ūdens licenci (pat tiem lauksaimniekiem, kuriem jau bija derīga licence). Tomēr licences pieprasīšanas termiņu atkārtoti pagarināja līdz 2012. gada 16. jūnijam, 2012. gada 17. decembrim, 2013. gada 15. maijam, un pēdējais pagarinājums bija līdz 2014. gada 15. janvārim. Pēnejas upes baseinā (Tesālija) urbumu kopējais skaits pārsniedz 30 000 un var sasniegt pat 33 000, un to lielākā daļa nav licencēta³⁴.

Palāta konstatēja nepilnības arī šo licenču pārbaudēs (sk. **9. izcēlumu**).

34 Tesālijas UBAP (pētījumu veica kopuzņēmums *Joint Venture for Thessaly, Epirus and Western Sterea Ellada's River Basin Management Plans*), 103. lpp.

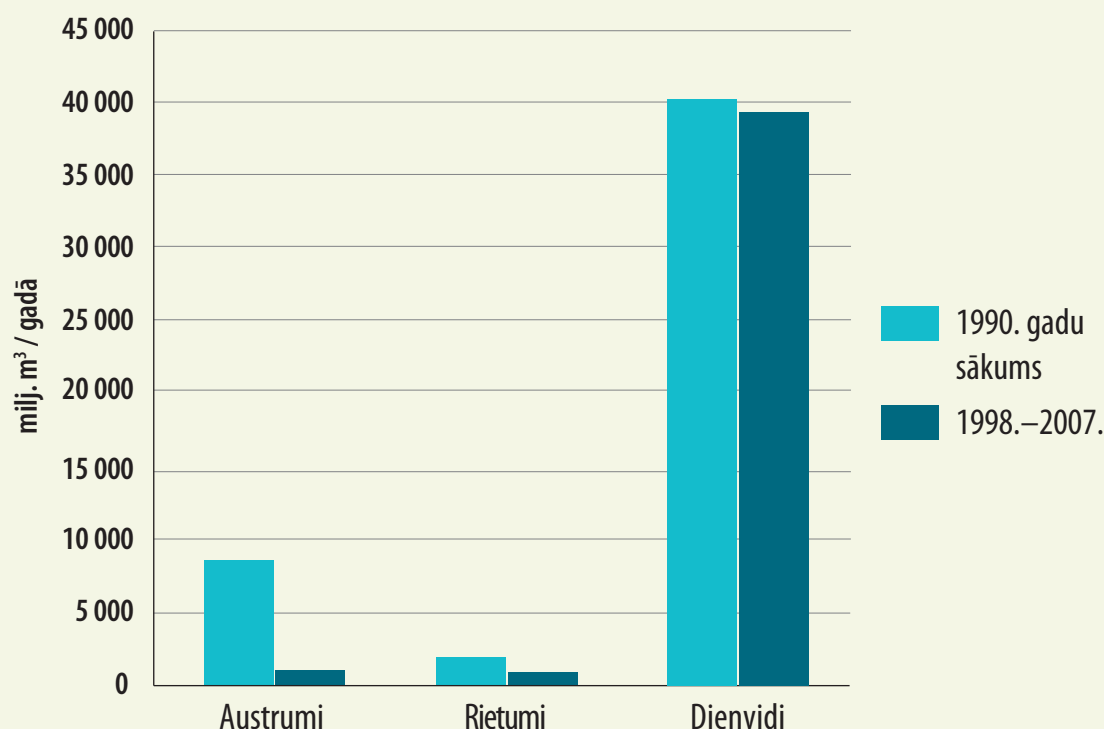
Apūdeņota lauksaimnieciskā darbība izplešas teritorijā, kurās ir ūdens trūkuma problēmas

Pārmērīga ūdens ieguve apūdeņošanas vajadzībām ir atzīta problēma, īpaši Dienvideiropā, kur apūdeņota lauksaimnieciskā darbība pēdējās desmitgadēs ir pieaugusi³⁵. Kaut arī ūdens ieguve apūdeņošanas vajadzībām pēc pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākuma nedaudz samazinājās salīdzinājumā ar desmitgadi no 1998. līdz 2007. gada (sk. **6. attēlu**) un kaut arī, pateicoties plašākai pilienvēda apūdeņošanas izmantošanai, uzlabojās apūdeņošanas efektivitāte, uz ūdens resursiem dažās teritorijās joprojām saglabājas ļoti liela noslo-dze, kā rezultātā krītas ūdens nesējslānis, iekļūst sālsūdens un izžūst mitrāji³⁶.

35 EVA ziņojums Nr. 2/2009 "Ūdens resursi Eiropā – ūdens trūkuma un sausuma problēmu risināšana".

36 "Ūdens resursi: daudzums un plūsmas – SOER 2010. gada tematiskais izvērtējums" [Water resources: quantity and flows – SOER 2010 thematic assessment], EVA 2010. gada ziņojums par vides stāvokli, Eiropas Vides aģentūra (<http://www.eea.europa.eu/soer/europe/water-resources-quantity-and-flows>), skatīts 2012. gada 5. oktobrī.

Ūdens ieguve apūdeņošanas vajadzībām

Piezīme. Austrumi: Bulgārija (1990; 2007), Čehijas Republika (1990; 2007), Ungārija (1992; 2006), Latvija (1991; 2007), Polija (1990; 2007), Rumānija (1990; 2006), Slovākija (1990; 2007), Slovēnija (1990; 2007), Rietumi: Austrija (1990; 2002), Beļģija (1994; 2007), Dānija (1990; 2004), Anglija un Velsa (1990; 2006), Somija (1994; 2005), Vācija (1995; 2002), Nīderlande (1995; 2006), Norvēģija (1995; 2006), Zviedrija (1990; 2007), Dienvidi: Francija (1991; 2006), Grieķija (1990; 2007), Portugāle (1990; 1998), Spānija (1991; 2006).

Avots: <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/water-abstraction-for-irrigation-million-m3-year-in-the-early-1990s-and-1997>

Nepilnības savstarpējās atbilstības piemērošanā

Lauku saimniecību līmenī ir nepilnības saistībā ar to, kā īsteno savstarpējās atbilstības prasības attiecībā uz ūdens resursiem

40

DAS revīzijās dažādās ES dalībvalstīs Palāta bieži konstatē ar ūdens resursiem saistīto savstarpējās atbilstības prasību pārkāpumus lauku saimniecību līmenī. Lielākoties saņēmēji pārkāpj 4. OPP (ūdens aizsardzība pret nitrātiem jutīgās zonās): nepiemērotas uzglabāšanas iekārtas vai nepietiekama kūtsmēsļu glabāšanas platība, nepilnīgi vai kļūdaini mēslojuma reģistri, nav analīzes par slāpekli, saražotie nitrāti pārsniedz 170 kg/ha, kūtsmēsļu uzglabāšana uz zemes aizliegtā periodā u. c. Citi apsvērumi attiecas uz 2. OPP (gruntsūdeņu aizsardzība), 9. OPP (augu aizsardzības līdzekļi) un LLVS attiecībā uz buferjoslām.

Savstarpējās atbilstības pārbaūžu sistēmā ir nepilnības dalībvalstu līmenī

41

Dalībvalstis ir atbildīgas par savstarpējās atbilstības īstenošanu. Attiecībā uz OPP tas ietver īpašo tiesību aktu būtisko elementu iekļaušanu savstarpējās atbilstības tvērumā. Attiecībā uz LLVS tas ietver attiecīgo standartu iestrādāšanu valsts vai reģionālajos tiesību aktos un lauksaimniekiem izvirzāmo praktisko pienākumu definēšanu. Dalībvalstīm ir arī jāinformē lauksaimnieki par šīm prasībām un jāizveido administrācijas un kontroles sistēma, kas ļauj uz vietas pārbaudīt saņēmēju izlasi un piemērot sankcijas prasību neievērošanas gadījumā.

42

Viens savstarpējās atbilstības pārbaūžu sistēmas objektīvs ierobežojums ir tas, ka dažas prasības pēc savas būtības ir ļoti grūti pārbaudīt. Piemēram, viena no prasībām ir saistīta ar pesticīdu lietošanas laiku un metodi. Šajā gadījumā grūtības slēpjas tajā apstākļi, ka savstarpējās atbilstības pārbaudes parasti tiek paziņotas iepriekš, un tāpēc, visticamāk, inspektors nekonstatēs, ka lauksaimnieks smidzina aizliegtu produktu vai to dara, izmantojot nelikumīgu metodi. Citu prasību ievērošanu iespējams pārbaudīt tikai konkrētā gada posmā vai tad, ja nav attiecīgu meteoroloģisko apstākļu (piemēram, stipra vēja, salnas), bet šis laiks var nesakrist ar to, kas izvēlēts pārbaudei uz vietas.

43

Apmeklētajās dalībvalstīs vadošo iestāžu līmenī tika konstatēti trūkumi sistēmā, ar kuru noteiktas ūdens resursu savstarpējās atbilstības pārbaudes:

- tikai ierobežotam skaitam pārbaudītu ir sagatavotas izvērstas darba instrukcijas, un dažas instrukcijas ir tik vispārīgas, ka tās nevar nodrošināt, ka inspektori precīzi zina, ko un kā pārbaudīt, un ka dažādi inspektori pārbaudes veic vienādi;
- obligātās pārbaudes ieviešana vēl nav arī tās joprojām nav ieviestas;
- pārbaudes uz vietas pārsvarā notiek rudenī. Tas ne tikai neatbilst atsevišķām regulatīvajām prasībām³⁷, bet nozīmē arī to, ka vairākas ar ūdens resursiem saistītas prasības (piemēram, aizliegumu izklāt kūstmēslus uz kultivētām buferjoslām) nav iespējams uz lauka vizuāli pārbaudīt;
- pārbaudes saistībā ar LLVS apūdeņošanas jomā nebija pilnīgas (sk. **9. izcēlumu**).

Komisija nenodrošina, ka LLVS standarti dalībvalstu līmenī ir pienācīgi

44

Savstarpējās atbilstības mehānisma ietvaros izveidoto LLVS standartu nolūks ir nodrošināt labu pamatpraksi³⁸. Dalībvalstīm ir jānosaka obligātās prasības, kurās ņem vērā vietējos agronomiskos, vides un klimatiskos apstākļus.

45

Komisija ar tiešsaistes datubāzes starpniecību pašlaik saņem tikai ierobežotu informāciju par LLVS standartu ieviešanu dalībvalstīs. Šī informācija ietver atsauces uz piemērojamiem valstu tiesību aktiem, kā arī katras dalībvalsts sniegtos kopsavilkumus. Paziņojumu sniedz ģeogrāfiskā līmenī, kuru dalībvalstis pašas uzskata par piemērotu. Piemēram, revīzijā apmeklēto dalībvalstu gadījumā nav iekļauta informācija par LLVS standartu ieviešanu reģionālā līmenī (Itālijā un Spānijā).

37 Komisijas 2009. gada 30. novembra Regula (EK) Nr. 1122/2009, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 73/2009 attiecībā uz savstarpēju atbilstību, modulāciju un integrēto administrēšanas un kontroles sistēmu saskaņā ar minētajā regulā paredzētajām tiešā atbalsta shēmām lauksaimniekiem, kā arī, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz savstarpēju atbilstību saskaņā ar vīna nozarē paredzēto atbalsta shēmu, 53. panta 1. punkts (OV L 316, 2.12.2009., 65. lpp.), un Komisijas 2011. gada 27. janvāra Regula (ES) Nr. 65/2011, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 attiecībā uz pārbaudes kārtību, kā arī savstarpējo atbilstību saistībā ar lauku attīstības atbalsta pasākumiem, 14. panta 1. punkts (OV L 25, 28.1.2011., 8. lpp.).

38 Eiropas Parlaments. Ilgtspējīga dabas resursu apsaimniekošana, kur uzmanības centrā – ūdens resursi un lauksaimniecība. Pētījums – nobeiguma ziņojums. [Sustainable management of natural resources with a focus on water and agriculture. Study – Final Report], 2013. gada maijs. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/488826/IPOL-JOIN_ET\(2013\)488826_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/488826/IPOL-JOIN_ET(2013)488826_EN.pdf)

Faktiski iegūtā ūdens daudzums nav salīdzināts ar atļauto daudzumu

Pārbaudot LLVS prasības saistībā ar apūdeņošanu, revidenti konstatēja nepilnības. Šā standarta formulējums ir šāds: "Ja apūdeņošanā lietotā ūdens izmantošanai nepieciešama atļauja, – atļauju procedūru ievērošana". Revidenti konstatēja vairākus piemērus, kuros – kaut arī dalībvalsts procedūras paredzēja atļaujas, kurās norādīts maksimālais ūdens ieguves apmērs, – faktiski iegūtais ūdens daudzums netika salīdzināts ar atļaujā norādīto maksimālo ūdens apmēru. Šādi trūkumi ievērojami mazina pārbaudītu efektivitāti.

Kā liecina savstarpējās atbilstības inspektoru izmantotie pārbaudes saraksti Grieķijā un Spānijā, faktiski iegūtais ūdens daudzums pašlaik netiek salīdzināts ar atļaujām. Slovākijā Palāta konstatēja, ka iegūtais ūdens daudzums nemaz netiek mērīts. Līdz ar to pārbaudēs var tikai pārliecināties par to, vai atļauja ir izsniegta, bet ne par to, vai saņēmējs nepārsniedz atļaujā paredzēto apmēru.

46

Komisija LLVS standartu ieviešanu vērtē no juridiskā viedokļa, veicot dokumentāro pārbaudi, kurā izmanto informāciju, kuru paziņojušas dalībvalstis un kas papildināta revīzijās uz vietas. Komisija nevērtē, vai dalībvalstu noteiktās prasības attiecībā uz diviem ar ūdens resursiem saistītajiem LLVS standartiem ir pietiekamas ūdens resursu aizsardzības mērķu vides aspektā. Praksē LLVS prasības dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Piemēram, LLVS standartā attiecībā uz buferjoslām³⁹ (sk. **7. attēlu**) paredzēts joslu minimālais platums robežās no 25 centimetriem līdz 10 metriem (sk. **3. tabulu**).

47

Dažās dalībvalstīs/reģionos buferjoslas iespējams kultivēt, bet citās tās apsēj ar zāli vai tajās atstāj krūmājus. Dažas dalībvalstis paredz izņēmumus nozīmīgam skaitam ūdenstilpju, kas var atrasties uz lauksaimniecības zemes (sk. **10. izcēlumu**).

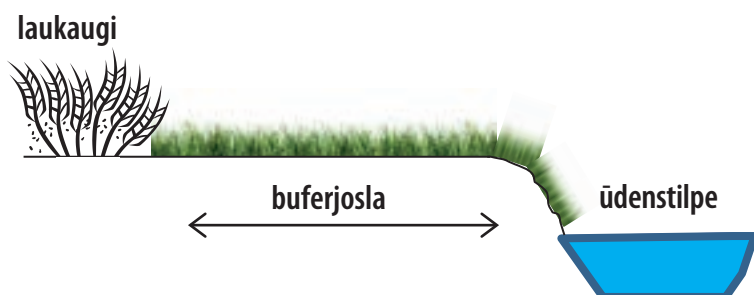
48

Arī saistībā ar LLVS apūdeņošanas jomā dalībvalstu prasības ārkārtīgi atšķiras, pat tajās dalībvalstīs, kurās ir īpašs spiediens uz ūdens resursiem. Šis LLVS standarts atsaucas uz esošajiem tiesību aktiem dalībvalstīs, bet neievieš jaunus pienākumus. Dažās dalībvalstīs/reģionos pienākums saņemt ūdens ieguves atļauju ir atkarīgs no iegūtā ūdens daudzuma, ģeogrāfiskā novietojuma un iegūtā ūdens veida (virszemes ūdeņi vai gruntsūdeņi). Dažas dalībvalstis aizliedz apūdeņošanu vietējā mērogā sausajos periodos. Citās valstīs lauksaimniekiem ik gadu jāziņo par apūdeņošanā izmantotā ūdens daudzumu. Revīzijā konstatēja gadījumus, kad atļauju izsniegšanas prasības apūdeņošanā nestimulē lauksaimniekus lietot mazāk ūdens. Piemēram, dažās valstīs lauksaimniekiem ir jāmaksā atkarībā no saimniecību platības, nevis faktiskā ūdens patēriņa.

39 Šajā LLVS standartā jāievēro vismaz prasības attiecībā uz nosacījumiem, kuri izvirzīti mēslojuma lietošanai zemē, kas atrodas tuvu ūdenstecēm, kā tas definēts Nitrātu direktīvā.

7. attēls.

Buferjosla

Uz buferjoslām attiecināto LLVS prasību ievērojamās atšķirības

Valsts	Buferjoslas platums	Pienākumi un ierobežojumi
Dānija	vismaz 2 metri	nedrīkst kultivēt, apstrādāt augsni vai apstādīt
Grieķija	no 1 līdz 6 metriem atkarībā no slīpuma un ierobežojuma veida	nedrīkst kultivēt (1 metrs) vai lietot slāpekļa mēslojumu (no 2 līdz 6 metriem)
Spānija (Andalūzija)	no 2 līdz 10 metriem	obligāti krūmāji nedrīkst lietot mēslošanas līdzekļus vai pesticīdus
Francija	5 metri	obligāts zāles segums, krūmāji vai koki nedrīkst lietot minerālos vai organiskos mēslošanas līdzekļus vai pesticīdus
Itālija (Lombardija)	no 3 līdz 5 metriem atkarībā no ūdenstilpes stāvokļa	obligāts zāles segums nedrīkst apstrādāt augsni, lietot neorganiskos mēslošanas līdzekļus, kūtsmēslus, tostarp pusšķīdros kūtsmēslus
Nīderlande	no 25 centimetriem līdz 9 metriem atkarībā no kultūras un konkrētām tehniskām specifikācijām	nedrīkst lietot mēslošanas līdzekļus
Slovākija	10 metri	nedrīkst lietot rūpnieciskos vai organiskos mēslošanas līdzekļus

Ūdenstilpes, uz kurām neattiecas buferjoslu LLVS prasības

Dalībvalstis ir atbrīvojušas atsevišķas ūdenstilpju kategorijas no buferjoslu LLVS prasībām. Itālijā (Lombardijā) ūdenstecēm, kas ir īsākas par 5 km vai kas ietilpst sateces baseinā, kurš mazāks par 10 km², netiek prasītas buferjoslas. Spānijā (Andalūzijā) no šādām prasībām ir atbrīvoti dīķi, apūdeņošanas kanāli un grāvji, tomēr šīs ūdenstilpes nav pienācīgi definētas, un pamatojumā ir minēti argumenti, kuri nav saistīti ar vidi. Tas paaugstina risku, ka pārāk liels skaits ūdensteču būs izslēgtas no buferjoslu prasību obligātas ievērošanas, tādējādi mazinot LLVS standartu ietekmi uz ūdens kvalitāti.

Ar ūdens resursiem saistītu jautājumu risināšanā nav pilnībā izmantots lauku attīstības finansējuma potenciāls

49

Lauku attīstības finansējums 2007.–2013. gada periodā ir gandrīz 100 miljardi EUR. Regulā (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai minēts, ka ūdens aizsardzība ir viens no galvenajiem risināmajiem jautājumiem⁴⁰. Regulā uzsvērts arī tas, ka “ELFLA aktivitātēm un tā atbalstītajiem pasākumiem jāatbilst pārējai Kopienas politikai”⁴¹, tostarp ūdens resursu politikai. Tādējādi lauku attīstībai ir ievērojams potenciāls – darot pieejamus līdzekļus un izvirzot skaidrus mērķus attiecībā uz ūdens resursiem – integrēt ES ūdens resursu politikas mērķus kopējā lauksaimniecības politikā.

50

Dalībvalstis mobilizē lauku attīstības līdzekļus, izmantojot lauku attīstības programmas (sk. 10. un 11. punktu), kurās ietilpst pasākumu kopums, ko mērķa grupas (piemēram, lauksaimnieki) var brīvprātīgi izmantot. Lauku attīstības pasākumu līdzdalībnieki apņemas izpildīt īpašos nosacījumus, kurus izvirzījusi dalībvalsts.

51

Lauku attīstības potenciāls šobrīd nav pilnībā izmantots. Lauku attīstības programmas pašlaik tiek īstenotas tā, ka to ietekme uz ūdens resursiem ir ierobežota, jo to noslodze nav visaptveroši apzināta, LAP vēl nav saskaņotas ar UBAP un ne vienmēr ir novērstas negatīvās blakusparādības. Turklāt ievērojamas finansējuma summas, kas paredzētas ūdens resursiem, nav iztērētas.

40 Regulas (EK) Nr. 1698/2005 31. apsvērums.
 “Atbalstam īpašām zemes apsaimniekošanas metodēm būtu jāveicina ilgtspējīga attīstība, mudinot lauksaimniekus un mežsaimniekus jo īpaši izmantot zemes lietošanas metodes, kas atbilst vajadzībai saglabāt dabisko vidi un ainavu un aizsargāt un uzlabot dabas resursus. Tam būtu jāveicina Sestās Kopienas vides rīcības programmas un prezidentvalsts secinājumu īstenošana attiecībā uz ilgtspējīgas attīstības stratēģiju. Starp galvenajiem risināmajiem jautājumiem ir bioloģiskā daudzveidība, Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana, ūdens un augsnes aizsardzība, (...)”

41 Regulas (EK) Nr. 1698/2005 6. apsvērums.

Dalībvalstu lauku attīstības izdevumu plānos ne vienmēr tiek ņemti vērā ES ūdens resursu politikas mērķi un ar ūdens resursiem saistītās dalībvalstu vajadzības

Dalībvalstu lauku attīstības programmās ne vienmēr ir visaptveroši apzinātas ar ūdens resursiem saistītās problēmas, un LAP vēl nav saskaņotas ar UBAP

52

Katrā revīzijā apmeklētajā dalībvalstī/ reģionā Palāta pārbaudīja, vai vides novērtējums⁴², kas veikts LAP *ex ante* novērtējuma kontekstā, un vides analīze, kas veikta UBAP kontekstā, bija pilnīga un saskaņota.

Kaut arī Palāta atzīst, ka divu novērtējumu aptvertā ģeogrāfiskā teritorija, kā arī laiks⁴³, raksturs un mērķis var atšķirties, tā uzskata, ka ar ūdens resursiem saistīto problēmu novērtējumam abās analizēs jābūt konsekventam. Palāta tomēr konstatēja, ka LAP vides analīzē ar ūdens resursiem saistītās problēmas dažkārt ir apzinātas nepilnīgi, turklāt informācija ne vienmēr saskan ar to, kas ir pieejama UBAP kontekstā. Revīzijā atklājās gadījumi, kad ar ūdens resursiem saistītās problēmas nebija apzinātas LAP, un līdz ar to tās nebija risinātas ar lauku attīstības pasākumiem (sk. **11. izcēlumu**).

53

UBAP pasākumu programmu vājā kvalitāte (sk. 27. un 28. punktu) pašlaik ir šķērslis to saskaņošanai ar LAP. Ja saskaņošana ir veikta, tā izpaužas kā lauku attīstības pasākumu integrēšana upes baseina apsaimniekošanas plānā.

42 http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/eval/guidance/note_c_en.pdf (14. lpp.).

43 Ja lauku attīstības programmu vides novērtējumus izstrādāja 2006. gadā, tad UBAP kontekstā veikta vides analīze (kurā ietilpst upju baseinu apgabalu iezīmju analīze, pārskats par cilvēku darbības ietekmi uz virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu stāvokli un ūdens izmantošanas ekonomiskā analīze (sk. ŪPD 5. pantu)) bija jāpabeidz ne vēlāk kā 2004. gada 22. decembrī.

Ar ūdens resursiem saistītās problēmas nav visaptveroši apzinātas

- Dānijā ūdens ieguves jautājums nav ietverts LAP vides novērtējumā, kaut gan saskaņā ar UBAP tas ir svarīgs jautājums valsts rietumos. Dānijas LAP nav pasākumu, ar kuriem risina ūdens ieguves problēmu.
- Spānijā (Andalūzijā) Gvadalkiviras UBAP pasākumu programmā ietilpst pasākumi, kuru mērķis ir pabeigt ūdens reģistru un apkarot nelikumīgu ieguvu. Tomēr LAP vides ilgtspējas ziņojumā un Gvadalkiviras UBAP vides analīzē nav pievērsta uzmanība nelikumīgas gruntsūdeņu ieguves problēmai. Izņemot lauku attīstības pasākumus, kuriem piemēro savstarpējo atbilstību (sk. 8. punktu), lauku attīstības programmā nav mehānismu, ar kuriem saņēmēji tiktu motivēti ievērot ūdens ieguves atļaujas piešķiršanas procedūras.
- Slovākijā lauku attīstības programmā nav pasākumu, ar kuriem novērst nepilnības saistībā ar ūdens daudzumu vai risināt jautājumus, kas saistīti ar pesticīdu piesārņojumu, mitrāju zaudēšanu vai pārmērīgu vietējo gruntsūdeņu ieguvu. Visi šie jautājumi ir apzināti UBAP, bet nav minēti LAP vides novērtējumā.
- Grieķijā Tesālijas UBAP ir minētas problēmas saistībā ar hidromorfoloģiskajām izmaiņām un neregistrētiem urbumiem, bet tās neparādās LAP vides novērtējumā. Grieķijas LAP nav pasākumu hidromorfoloģisko problēmjaudājumu novēršanai.

LAP īstenošana dažkārt izraisa negatīvas blakusparādības, kas ietekmē ūdens resursus

54

Lauksaimniecības un vides politikai var būt konkurējoši mērķi. Tomēr lauku attīstības fondi jāizlieto ūdens resursu apsaimniekošanai ilgtspējīgā veidā, un tāpēc lauku attīstības programmās jāiekļauj drošības klauzulas, lai izvairītos no iespējamām negatīvām blakusparādībām (sk. **12. izcēlumu**). Komisija pirms LAP apstiprināšanas veic pārbaudes, lai apzinātu lauku attīstības pasākumu iespējamās negatīvās blakusparādības. Neskatoties uz to, dažu pienācīgi apstiprinātu lauku attīstības pasākumu koncepcija nenozīmē, ka šie pasākumi neizraisa negatīvas blakusparādības ūdens resursiem. Dažas LAP bija apstiprinātas, kaut arī tajās nebija iekļautas pienācīgas drošības klauzulas (sk. **12. izcēlumu**).

55

Dažos gadījumos – pat ja LAP ir iekļautas drošības klauzulas, lai izvairītos no negatīvām blakusparādībām, kas ietekmē ūdens resursus, – praksē pasākumu īstenošana pieļauj šādas blakusparādības (sk. **13. izcēlumu**).

12. izcēlums

Lauku attīstības programmu piemēri ar un bez drošības klauzulām

Revīzijā pārbaudītajā Itālijas (Lombardijas) LAP ir iekļautas drošības klauzulas attiecībā uz pasākumiem, kuru mērķis ir investīcijas lauku saimniecību modernizācijai. LAP ļauj būvēt jaunas siltumnīcas dārzkopības vajadzībām tikai tādos gadījumos, ja ir enerģijas un ūdens resursu ietaupījums. Investīcijas esošā apūdeņošanas tīkla paplašināšanai vai apūdeņotās platības palielināšanai tiek uzskatītas par neattiecināmām.

Tomēr šā paša pasākuma koncepcija Spānijas (Andalūzijas) LAP pieļauj ievērojamas negatīvas blakusparādības, piemēram, apūdeņotās platības paplašināšanu vai tādu projektu apstiprināšanu, ar kuriem paredzēts palielināt kopējo ūdens patēriņu.

13. izcēlums

Negatīvu blakusparādību piemēri, kuru cēlonis ir nepilnības lauku attīstības pasākumu īstenošanā

Palāta *DAS* revīzijā Spānijā konstatēja, ka 125. pasākuma (infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu) projekts bija apstiprināts, kaut arī saņēmējam piešķirtās ūdens ieguves tiesības nebija pietiekamas, lai projekts būtu ekonomiski dzīvotspējīgs, un saņēmējs patērēja ievērojami vairāk ūdens, nekā viņam uz to bija tiesības, tādējādi pārkāpjot divus attiecināmības kritērijus šāda veida projektam. Tas liecina, ka pārbaudes, kuras veica projekta pieteikuma apstiprināšanai, nebija efektīvas un ka nebija garantētas pamatprasības, kurām principā būtu bijis jānovērš negatīvās blakusparādības (piemēram, izmantotā ūdens daudzuma nepalielināšana).

Lauku attīstībai paredzētais finansējums ir pārāk maz izmantots, lai risinātu ar ūdens resursiem saistītās problēmas

Ar ūdens resursiem saistīto pasākumu īstenošanas rādītāji ne vienmēr ir atbilstoši

56

Lauku attīstības pasākumos, kuriem var būt tieša ietekme uz ūdens resursu aizsardzību, ietilpst tādi pasākumi, kuri liek lauksaimniekiem mainīt izmantoto lauksaimniecības praksi – samazināt pesticīdu un mēslošanas līdzekļu izmantošanu vai pielāgot kultūras vietējam hidroloģiskajam stāvoklim. Tas, vai šos pasākumus patiešām izmanto, ir svarīgi, lai novērtētu, vai ELFLA potenciāls attiecībā uz ūdens resursu aizsardzību ir pilnībā izmantots. Palāta šo aspektu pārbaudīja, pirmkārt, analizējot pasākumus, kurus dalībvalstis bija izmantojušas lauku attīstības programmās, un, otrkārt, analizējot to, kā dalībvalstis bija izmantojušas Regulas (EK) Nr. 1698/2005 38. pantā piedāvātās iespējas attiecībā uz izmaksām, kas saistītas ar ŪPD īstenošanu.

57

Palāta analizēja, kādi ir īstenošanas rādītāji aktīvētiem lauku attīstības pasākumiem, kuri, kā dalībvalstis pašas bija norādījušas, tieši ietekmē ūdens resursu aizsardzību. Kaut arī šādai analīzei ir zināmi ierobežojumi⁴⁴, rezultāti liecina, ka aptuveni pusē visu gadījumu īstenošanas rādītāji atbilst paredzētajam.

44 Tā kā pasākumiem bieži ir apakšpasākumi, kas nav paredzēti ar ūdeni saistītu problēmu risināšanai, ne visi projekti, kurus finansē ar šiem pasākumiem, tiešām attiecas uz ūdens resursu aizsardzību.

58

Dalībvalstis tomēr nav izmantojušas iespējas, ko piedāvā Regulas (EK) Nr. 1698/2005 38. pants, kurā konkrēti paredzēts, ka 213. pasākumu⁴⁵ var izmantot, lai “kompensētu izmaksas un neiegūtos ienākumus, ko attiecīgās teritorijās rada nelabvēlīgi faktori, kas ir saistīti ar [ŪPD] īstenošanu” (sk. **4. tabulu**).

59

Revīzijas apmeklējumu laikā neviena no dalībvalstīm, izņemot Dāniju⁴⁶, nebija izmantojusi 213. pasākumu attiecībā uz ŪPD, kā tas paredzēts 38. pantā. Komisija ir minējusi, ka tikai 4 % no tai iesniegtajiem UBAP ir norādīts, ka tiks izmantots 38. pants, lai lauksaimniekiem kompensētu ŪPD prasības. Šo ierobežoto 213. pasākuma izmantošanu cita starpā izraisīja kavējumi UBAP sagatavošanā no dalībvalstu puses. Cits nelabvēlīgs faktors 213. pasākuma izmantošanā ir tas, ka ar ŪPD saistīto maksājumu īstenošanas kārtību publicēja tikai 2010. gada februārī⁴⁷ – trīs gadus un divus mēnešus pēc lauku attīstības plānošanas perioda sākuma⁴⁸ un vairāk nekā gadu pēc tam, kad saskaņā ar ŪPD 13. pantu bija jāsaplato UBAP.

45 213. pasākums: “Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK” (tā ir Ūdens pamatdirektīva).

46 Dānija bija izmantojusi 213. pasākumu, lai kompensētu izmaksas, kas saistītas ar 10 metru platu buferjoslu ierīkošanu, bet Dānijas UBAP atsaukšanas dēļ 2012. gada decembrī pasākuma īstenošana ir atlikta.

47 Komisijas 2010. gada 8. februāra Regula (ES) Nr. 108/2010, ar kuru groza Komisijas Regulu (EK) Nr. 1974/2006, ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV L 36, 9.2.2010., 4. lpp.).

48 ELFLA, 2007.–2013. g.

4. tabula

To lauku attīstības pasākumu¹ īstenošanas rādītāji, kuriem, kā dalībvalstis pašas bija norādījušas, ir tieša ietekme uz ūdens resursu aizsardzību (%)

Valsts \ Pasākums	115	121	125	213	214	216	226	321
Dānija					84,1	24,2		
Francija (kontinents)		69,7	39,8		85,8	16,9		
Grieķija		17,0	35,7		71,7			21,5
Itālija (Lombardija)		75,8	42,4		69,0	51,9		
Slovākija		85,8			88,2		91,8	
Nīderlande		51,0	30,4		95,7	9,7		
Spānija (Andalūzija)	9,4	70,0	27,6		73,1			

- Īstenošanas rādītāji atbilst paredzētajam (> 60 %)
- 213. pasākums nav izmantots nevienā no revīzijā apmeklētajām dalībvalstīm
- Apmeklētā dalībvalsts nav norādījusi, ka pasākumam ir tieša ietekme uz ūdens resursu aizsardzību

1 115. pasākums: “apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju pakalpojumu izveidošana”, 121. pasākums: “lauku saimniecību modernizēšana”, 125. pasākums: “infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu”, 214. pasākums: “agrovides maksājumi”, 216. pasākums: “neienesīgās investīcijas”, 226. pasākums: “mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana”, 321. pasākums: “pamatpakalpojumi ekonomikai un lauku iedzīvotājiem”.

Avots: Eiropas Komisija, 2013. gada 31. marta dati.

“Piesārņotājs maksā” princips nav iestrādāts kopējā lauksaimniecības politikā

62

“Piesārņotājs maksā” princips prasa, lai piesārņotājs segtu piesārņošanas novēršanas, kontroles un likvidēšanas izmaksas⁵⁴. Minētais princips mūsdienās ir juridisks pienākums, kuru ES ir atzinusi Līgumā⁵⁵ un Direktīvā par atbildību vides jomā⁵⁶, kā arī ŪPD 9. pantā uz to ir skaidra atsauce.

63

Lauksaimniecības prakse videi rada gan ieguvumus, gan slogu. Lauksaimniecības negatīvā ietekme uz vidi bieži ietver nevēlamu ķīmisko vielu (piesārņotāju) ievadīšanu vidē. “Lauksaimniecības piesārņojuma difūzais raksturs un grūtības noteikt piesārņotāju kavē vides aizsardzības tiesību aktu piemērošanu un atbildības prasīšanu par kaitējuma nodarīšanu”⁵⁴. Tomēr “piesārņotājs maksā” princips būtu jāpiemēro gadījumos, kad lauksaimnieciska darbība nodara kaitējumu videi, kas ietekmē privāto un publisko īpašumu⁵⁴. “Piesārņotājs maksā” principa piemērošanas mehānismi varbūt arī pastāv (piemēram, sodanaudas, kuras piemēro dalībvalstu līmenī), bet tie neietekmē KLP dalībnieku saņemtos maksājumus.

64

Lauksaimniekiem pašlaik piemērotās sankcijas par savstarpējās atbildības prasību neievērošanu (piemēram, regulējumā paredzētā pieļaujamā piesārņojuma līmeņa pārsniegšana) nav aprēķinātas, pamatojoties uz nodarītā kaitējuma izmaksām, un tādējādi var veidot tikai daļu no šīm izmaksām. Daudzos gadījumos tās nav samērīgas lauksaimnieka pieļautā savstarpējās atbildības pienākumu pārkāpuma nopietnībai. Palāta to jau minēja Īpašajā ziņojumā Nr. 8/2008. Šajā sakarā Palāta atkārtoti vērš uzmanību uz 40.–43. punktā norādītājām nepilnībām saistībā ar savstarpējās atbildības piemērošanu. Tādējādi pašlaik savstarpējā atbildība – tāda, kādu to šobrīd piemēro, – noderīgi, bet tikai daļēji risina “piesārņotājs maksā” principu.

65

Ievērojams skaits lauku attīstības maksājumu nav piesaistīti savstarpējai atbildībai⁹. Tā rezultātā lauksaimnieks, kurš piesārņo, turpinās saņemt šos maksājumus bez jebkāda samazinājuma. Pašlaik nav mehānisma, kas proporcionāli ņemtu vērā lauksaimnieku izraisītās piesārņošanas novēršanas vai likvidēšanas izmaksas un kas attiecīgi samazinātu lauku attīstības maksājumus.

54 Margaret Rosso Grossman, Lauksaimniecība un “piesārņotājs maksā” princips [Agriculture and the Polluter Pays Principle, vol. 11.3 *Electronic Journal of Comparative Law*], (2007. gada decembris), <http://www.ejcl.org/113/article113-15.pdf>.

55 191. panta 2. punkts Līgumā par Eiropas Savienības darbību.

56 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/35/EK (OV L 143, 30.4.2004., 56. lpp.), kas grozīta ar Direktīvu 2006/21/EK (OV L 102, 11.4.2006., 15. lpp.) un Direktīva 2009/31/EK (OV L 140, 5.6.2009., 114. lpp.).

Uzraudzības un vērtēšanas sistēmas nesniedz pilnīgu ainu

66

Ir aizritējuši vairāki gadi, kopš ES ūdens resursu politika tika stiprināta un tika ieviesti KLP instrumenti, kuriem ir potenciāls risināt problēmas ūdens resursu jomā:

- i) savstarpējo atbilstību ieviesa 2003. gadā, un kopš 2005. gada tā ir bijusi obligāta visiem lauksaimniekiem, kuri saņem tiešos maksājumus;
- ii) 2000. gadā kopējā lauksaimniecības politikā iekļāva lauku attīstību;
- iii) 2000. gadā stājās spēkā Ūdens pamatdirektīva, kurā bija prasība dalībvalstīm līdz 2006. gada beigām ieviest monitoringa programmas.

67

Pašreizējā veidā monitoringa sistēmas nesniedz visaptverošu pārskatu par lauksaimniecības ietekmi uz ūdens resursiem. Ar tiem saistītā informācija ir daļēja, sadrumstalota un dažkārt novēlota. Tā iemesli ir vairāki:

- i) KLP uzraudzības un vērtēšanas sistēmu pielietojuma iespējas ir ierobežotas attiecībā uz informāciju, kas saistīta ar ūdens resursiem,
- ii) ūdens politikas uzraudzības kārtību izveidoja vēlu, un tā ir nepilnīga,
- iii) citas informācijas sistēmas nespēj sniegt datus, kas vajadzīgi, lai ūdens kvalitāti un daudzumu saistītu ar lauksaimniecības praksi.

KLP uzraudzības un vērtēšanas sistēmu vērtība ir ierobežota, lai mērītu virzību KLP regulās izvirzīto ar ūdens resursiem saistīto mērķu sasniegšanā

68

ES tiesību aktā⁵⁷ dalībvalstīm prasīts katru gadu iesniegt Komisijai ziņojumu, kurā ietverti "to pārbaūžu rezultāti, kas attiecas uz savstarpējo atbilstību". Šie rezultāti attiecas uz veikto pārbaūžu skaitu un dažādu savstarpējās atbilstības prasību pārkāpumiem. Tajos nav iekļauta informācija par savstarpējās atbilstības ietekmi uz ūdens kvalitāti vai tā daudzumu, un to nolūks nekad nav bijis šādu informāciju sniegt.

69

Komisija uzrauga un novērtē visas lauku attīstības darbības 2007.–2013. gada plānošanas periodā, izmantojot Vienoto uzraudzības un novērtēšanas sistēmu (VUNS). Šajā sistēmā ir izmantoti rādītāji, ar kuriem mēra panākto virzību lauku attīstības mērķu sasniegšanā, kā arī neatkarīgu vērtētāju novērtējumi.

57 Regulas (EK) Nr. 1122/2009 84. panta 1. punkta e) apakšpunkts.

70

Attiecībā uz ūdeni VUNS paredz piecus pamatrādītājus⁵⁸, vienu rezultatīvo rādītāju ("platība, kurā notiek veiksmīga zemes apsaimniekošana, veicinot ūdens kvalitāti") un vienu ietekmes rādītāju ("ūdens kvalitātes uzlabošana"). Revīzijā konstatēja, ka rezultatīvais rādītājs nav pietiekami precīzs, jo tajā nav konkretizēts, ko nozīmē "veiksmīga zemes apsaimniekošana", ietekmes rādītājs saistībā ar ūdens kvalitāti attiecas tikai uz nitrātiem un fosforu un nav ūdens daudzuma rādītāja. Turklāt dalībvalstu paziņota informācija saistībā ar visiem VUNS rādītājiem bieži ir novecojusi vai nepilnīga. Daudzos gadījumos dalībvalstis nav izvirzījušas mērķus.

71

VUNS norāžu dokumentā⁵⁹ ir izklāstīti pieci novērtēšanas jautājumi attiecībā uz ūdens resursiem. Starpposma novērtējumā tika atrasti daži labi piemēri, kuros vērtētāji spēja izteikt skaitļos atsevišķu apakš(pasākumu) ietekmi uz ūdens kvalitāti, izmantojot modeļus, saņēmēju aptaujas un kvalitatīvus pētījumus (sk. **14. izcēlumu**). Tomēr tā nav vispārēja pieeja, un ir nepārprotami trūkumi attiecībā uz rezultātu un ietekmes sistemātisku izteikšanu skaitļos, datu pilnīgumu, ticamību un konsekveni. Daži starpposma novērtējumi vērs uzmanību uz mērķu trūkumu lauku attīstības programmās, kas apgrūtina virzības novērtēšanu ar ūdens resursiem saistīto mērķu sasniegšanā.

58 Ūdens kvalitāte (kopējais barības vielu līdzsvars), ūdens kvalitāte (nitrātu un pesticīdu piesārņojums), ūdens kvalitāte (teritorijas procentuālā daļa, kas norādīta kā pret nitrātiem jutīga zona), ūdens izlietojums (apūdeņotā izmantotā lauksaimniecības zemes platība, %), aizsargmeži galvenokārt augsnes un ūdens aizsardzībai.

59 Vienotās uzraudzības un novērtēšanas sistēmas rokasgrāmata [*Handbook on Common Monitoring and Evaluation Framework*]. Norāžu dokuments, Lauksaimniecības un lauku attīstības GD, 2006. gada septembris.

14. izcēlums

Labs piemērs par ietekmes izteikšanu skaitļos starpposma novērtējumā

Itālijā (Lombardijā) vērtētājs 214. pasākumam (agrovides maksājumi) izmantoja modeļus, lai zemes gabalu līmenī aprēķinātu slāpekļa virsnormas daudzumu un toksiskuma un ekspozīcijas attiecību, ko mēra gruntsūdeņos kā pesticīdu lietojuma sekas. Reģionālā līmenī slāpekļa virsnormas daudzuma vispārējais samazinājums, pateicoties 214. pasākuma piemērošanai, bija 2,6 kg/ha, un toksiskuma un ekspozīcijas attiecība samazinājās par 3,9 %. Ietekme bija izteiktāka teritorijās, kurās pasākums bija izmantots sekmīgāk.

Ūdens resursu politikas monitoringa kārtība ir nepilnīga

72

ŪPD 8. pantā dalībvalstīm prasīts nodrošināt "ūdens resursu stāvokļa monitoringa programmu izveidi, lai izveidotu saskaņotu un visaptverošu ūdens resursu stāvokļa pārskatu katrā upju baseinu apgabalā".

Monitoringa programmām bija jābūt sagatavotām līdz 2006. gadam, un tajās bija jāiekļauj uzraudzības monitoringa programma (kas aptver visu rajonu) un operatīvā monitoringa programma (biežāks un intensīvāks monitorings, kas vērstas uz problemātisko jomu noteikšanu). Dalībvalstis var arī izvēlēties izveidot izziņas monitoringa programmas (piemēram, attiecībā uz konkrētām vielām).

73

Pēc dalībvalstu monitoringa programmu novērtējuma 2012. gadā EVA ziņoja: "Ir ļoti augstas kvalitātes ziņojumi. Tomēr ir arī tādi gadījumi, kad ziņojumos ir nepilnības vai pretrunas"⁶⁰. Citā Komisijas ziņojumā teikts: "Komisijai sniegtā informācija nepārprotami norāda uz monitoringa nepilnībām. (...) Dažās dalībvalstīs ekoloģiskais stāvoklis vai ķīmiskās kvalitātes rādītāji nav zināmi vairāk nekā 50 % ūdens objektu"⁶¹.

Dažās dalībvalstīs monitoringa tīkli tika izveidoti vēlu un/vai tiem ir metodoloģiski trūkumi. Revīzijā konstatēja, ka dažās dalībvalstīs monitoringā galvenā uzmanība ir pievērsta informācijas vākšanai par ūdenstilpju stāvokli, bet maz uzmanības pievērsts ūdens resursu noslodzes monitoringam (sk. **15. izcēlumu**). Vietējā līmenī ir veikti zinātniski pētījumi vai veidoti eksperimentāli tīkli, kas saista lauksaimniecības praksi ar ūdens kvalitāti (sk. **16. izcēlumu**).

60 EVA ziņojums Nr. 8/2012 "Eiropas ūdeņi – stāvokļa un noslodzes novērtējums" [European waters – assessment of status and pressures].

61 COM(2012) 670 final "Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Ūdens pamatdirektīvas (2000/60/EK) īstenošanu. Upju baseinu apsaimniekošanas plāni".

15. izcēlums

Piemērs par nepilnībām monitoringa tīklā

Francijā UBAP rezultātu pārskatā nav iekļauti īpaši rādītāji tieši lauksaimniecības ietekmes monitoringam. Viens no sniegtajiem rādītājiem attiecas uz mājsaimniecību, rūpniecības un lauksaimnieciskās darbības kumulatīvo ietekmi uz ūdens stāvokli. Uz ūdens stāvokli attiecas arī rādītājs par kvantitatīvo mērķu pārsniegšanu mezglpunktos.

Turpat Francijā rādītājs par ūdens daudzumu, kas iegūts no gruntsūdeņiem un virszemes ūdenstilpēm dažādās darbības jomās, izsaka skaitļos apūdeņošanā izmantotā ūdens daudzumu, bet šim rādītājam (i) nav skaitļos izteikta mērķa un (ii) tas neļauj salīdzināt iegūto ūdens daudzumu ar to daudzumu, kas ir ilgtspējīgs ūdens trūkuma laikā.

16. izcēlums

Labi monitoringa tīklu piemēri

Nīderlandei ir divi īpaši monitoringa tīkli, kas saista lauksaimniecību ar ūdens resursiem. Pirmais tīkls novērtē vairāku vielu koncentrāciju lauku saimniecībās un to sasaista ar datubāzi, kurā ir informācija par apsaimniekošanas veidu, kūtsmēsliem, izmantotajām vielām u. c. Otrs tīkls izmanto esošos pārbaudes punktus lauksaimniecības jomās, lai novērtētu lauksaimniecības ietekmi uz ūdens kvalitāti (fosfora un slāpekļa saturs).

Dānijai ir monitoringa programma, kuras mērķis ir dokumentēt valsts ūdens resursu vides plānu un citu lauksaimniecības nozares programmu ietekmi uz barības vielu izskalošanos ūdens vidē. Sešus reprezentatīvus sateces baseinus monitorē, izmantojot tiešus mērījumus, lauksaimnieku iztaujāšanu par lauksaimniecības praksi un saiknes modelēšanu starp lauksaimniecību un barības vielu zudumu vidē.

74

Saskaņā ar ŪPD veiktais monitorings tādējādi ir vairojis zināšanas par Eiropas ūdeņu stāvokli un tos ietekmējošajiem faktoriem, bet tas joprojām ir nepilnīgs un rezultāti jāinterpretē uzmanīgi datu trūkuma un metodoloģisku nepilnību dēļ. Vairākumā gadījumu dalībvalstis nemonitorē atsevišķus pasākumus UBAP programmās (sk. **2. tabulu**).

75

Attiecībā uz nitrātu satura monitoringu virszemes ūdeņos un gruntsūdeņos Nitrātu direktīvā⁶² prasīts: "Dalībvalstis izstrādā un īsteno piemērotas uzraudzības un kontroles programmas, lai novērtētu (...) rīcības programmu efektivitāti". Ik pēc četriem gadiem tām jāziņo par nitrātu koncentrāciju gruntsūdeņos un virszemes ūdeņos, virszemes ūdeņu eutrofikāciju, rīcības programmu ietekmi uz ūdens kvalitāti un lauksaimniecības praksi, pret nitrātiem jutīgu zonu un rīcības programmu pārskatīšanu un gaidāmajām nākotnes tendencēm attiecībā uz ūdens kvalitāti⁶³. Šos dalībvalstu ziņojumus izmanto par pamatu Eiropas Komisijas kopsavilkuma ziņojumam par direktīvas īstenošanu. Tomēr dalībvalstis ir novēloti sagatavojušas ziņojumus saskaņā ar Nitrātu direktīvu. ES kopsavilkuma ziņojumu par 2008.–2011. gadu publicēja tikai 2013. gada 4. oktobrī⁶⁴.

76

Atsevišķu dalībvalstu ziņojumi par 2008.–2011. gadu liecina par atšķirībām kvalitātē un pieejā. Komisijas kopsavilkuma ziņojumā teikts: "Dalībvalstīs ievērojami atšķirās gan formāts, gan ziņotā satura kvalitāte, tā rezultātā bija grūti veidot konsekventu apkopojumu ES līmenī. Tāpat arī vairākos gadījumos dati ciparu formātā, ko dalībvalstis bija iesniegušas kopā ar rakstiskiem ziņojumiem, bija nekonekventi un grūti interpretējami, un bija vajadzīgi paskaidrojumi no dalībvalstīm". Dati ne vienmēr ir pieejami par visām dalībvalstīm, un dažos gadījumos dalībvalstu dati nav salīdzināmi.

62 Direktīvas par nitrātiem (91/676/EEK) 5. panta 6. punkts.

63 <http://ec.europa.eu/environment/water/water-nitrates/>

64 Komisijas dienestu darba dokuments SWD(2013) 405 galīgā redakcija, kas pievienots Komisijas ziņojumam Padomei un Eiropas Parlamentam par to, kā īstenota Padomes Direktīva 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti, laikposmā no 2008. līdz 2011. gadam, pamatojoties uz dalībvalstu sniegtajiem ziņojumiem.

WISE – vērti uz Eiropas informāciju ūdens resursu jomā – vēl ir jāuzlabo

77

Eiropas informācijas sistēmu par ūdens resursu kvalitāti (*WISE*) izveidoja 2003. gadā gan kā ziņošanas rīku dalībvalstīm, gan tiešsaistes portālu, kas sniedz piekļuvi informācijai par ūdens resursiem ES līmenī. *WISE* sistēmā ievada dažādas datu plūsmas – gan obligātos datus, kurus vāc Komisijas Vides ĢD, pildot pienākumus, kas noteikti Ūdens pamatdirektīvā, direktīvā par komunālo notekūdeņu attīrīšanu, Peldvietu ūdens direktīvā un Dzeramā ūdens direktīvā, gan EVA brīvprātīgi vāktos ikgadējos datus⁶⁵. *WISE* neietilpst dati, kurus dalībvalstis ziņo saskaņā ar Nitrātu direktīvu⁶⁶, vai dati, kurus vāc Lauksaimniecības ĢD, izmantojot vienoto uzraudzības un novērtēšanas sistēmu. *WISE* vāktie un salīdzinātie dati no 2003. līdz 2011. gadam bija orientēti uz ūdens kvalitāti, nevis tā daudzumu vai ūdens trūkuma risku.

78

Neskatoties uz *WISE* potenciālu sniegt visaptverošu informāciju par ūdens resursiem Eiropā, sistēmai ir zināmas problēmas. Ne visas datu plūsmas *WISE* sistēmā ir pilnībā integrētas. Tādu faktoru dēļ kā datu konfidencialitātes jautājumi un atšķirības mērogā, datu biežumā (piemēram, gada vidējie lielumi un četru gadu vidējie lielumi) un datu apstrādē dalībvalstīs (dažas valstis iesniedz apkopotus datus) ne vienmēr ir iespējams datus salīdzināt tā, lai tos varētu pilnībā izmantot.

Komisijas pūliņi izstrādāt rādītājus, kas sāsaista ūdens kvalitāti un tā daudzumu ar lauksaimniecības praksi, vēl nav vainagojušies panākumiem

79

Komisija kopš 2002. gada izstrādā agrovides rādītāju kopumu, lai izsekotu vides aspektu integrācijai KLP Eiropas Savienības, dalībvalstu un reģionālajos līmeņos⁶⁷. Praksē datu pieejamība ir problēma vairākiem šo rādītāju (sk. **5. tabulu**). Nevienam no agrovides rādītājiem nav saiknes ar izvēlēto lauksaimniecības praksi.

65 EVA rādītāji, kas saistīti ar lauksaimniecību un ūdens resursiem, ir šādi: kopējais barības vielu līdzsvars; saldūdens resursu izlietojums; skābekli patērējošās vielas upēs; barības vielas saldūdenī; barības vielas pārejas, piekrastes un jūras ūdeņos; hlorofils pārejas, piekrastes un jūras ūdeņos; pesticīdi gruntsūdeņos (EVA ziņojums par vides rādītājiem, 2012. g.).

66 Attiecībā uz nitrātiem EVA un Vides ĢD pēdējos gados ir strādājuši, lai racionalizētu datus no vides stāvokļa ziņojumiem un datus, kurus vāc saskaņā ar Nitrātu direktīvu un ŪPD. Mērķis ir mazināt ziņošanas slogu dalībvalstīm, tajā pašā laikā uzlabojot no dažādiem avotiem iegūto datu salīdzināmību un konsekveci. Šis darbs pašlaik ir apturēts.

67 http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/agri_environmental_indicators/introduction.

Agrovīdes rādītāji, ar kuriem nosaka galvenos ūdens kvalitāti un daudzumu ietekmējošos faktorus

Agrovīdes rādītāja nosaukums	Galvenais rādītājs / apakšrādītājs	Atbildīgā struktūra	Konstatētās problēmas
Kopējais slāpekļa līdzsvars	Iespējamais slāpekļa virsnormas daudzums lauksaimniecības zemē (kg/ha/gadā)	<i>Eurostat</i>	Kopējā slāpekļa līdzsvara aprēķina metodes nav konsekventas valstu starpā, dati starp valstīm nav salīdzināmi.
Fosfora piesārņojuma risks	Iespējamais fosfora virsnormas daudzums lauksaimniecības zemē (kg/ha/gadā) Fosfora izskalošanās/noteces risks	<i>Eurostat</i> Vides ĢD	Kopējā fosfora līdzsvara aprēķina metodes nav konsekventas valstu starpā, dati starp valstīm nav salīdzināmi. Nav sagatavots ierobežotu datu pieejamības un metodoloģisku problēmu dēļ.
Ūdens kvalitāte – nitrātu piesārņojums	Upes un gruntsūdeņi ar nitrātu koncentrāciju virs 50 mg NO ₃ /l Nitrātu koncentrācija virs 25 mg NO ₃ /l ir brīdinājuma sliekšnis	<i>Eurostat</i>	Pieejamie dati nav pietiekami detalizēti, lai noteiktu, vai tendence atšķiras tajās teritorijās, kurās izmanto KLP pasākumus, un tajās, kurās to nedara. Nav diferencēšanas atkarībā no reģiona, augsnes tipa u. c., kaut arī tas būtu noderīgi, lai noteiktu šo tendenču cēloņus.
Ūdens kvalitāte – pesticīdu piesārņojums		EVA	Pieejamā informācija ir ierobežota. Trūkst ticamu datu par pesticīdiem gruntsūdeņos.
Apūdeņošana	Apūdeņotās platības daļa (%) izmantotajā lauksaimniecības zemes platībā (un tās tendence)	<i>Eurostat</i>	Nav informācijas par ūdens daudzuma uzskaiti efektivitātes mērīšanai. Informāciju nepazīno upju baseinu līmenī. Nav saiknes ar ūdens izlietojumu (ūdens ieguve un tā stāvoklis teritorijā).
Ūdens ieguve	Ūdens ieguve gadā pēc avota un nozares Ūdens izlietojums pēc piegādes kategorijas un izmantotāja	EVA/ <i>Eurostat</i>	Dati pieejami tikai no puses līdz divām trešdaļām dalībvalstu.
Pesticīdu risks	Postījuma riska indekss pesticīdu toksiskuma un ar tiem saistītās saskares dēļ	ĢD <i>SANCO</i> / <i>Eurostat</i>	Nav pieejami dati par šo rādītāju. Dati par pesticīdu pārdošanu bija jādara pieejami no 2013. gada un dati par pesticīdu izlietojumu – 2015. gadā.

Piezīme. Vairākiem citiem agrovīdes rādītājiem ir netieša saikne ar ūdens resursiem. Starp tiem ir minerālmēsļu patēriņš lauksaimniecībā, pesticīdu patēriņš, laukaugu audzēšanas modeļi, lopkopības modeļi, augsnes segums, kūtsmēsļu apsaimniekošana, lauku saimniecību specializācija un lauku saimniecību intensifikācija/ekstensifikācija.

80

Komisija un dalībvalstis ir izvirzījušas tālejošus politiskos mērķus ūdens resursu apsaimniekošanas uzlabošanai ES vidējā un ilgā termiņā. Lauksaimniecībai kā vienai no galvenajiem ūdens resursu patērētājiem un piesārņotājiem šajā jomā ir būtiska nozīme. Tas tika atzīts, gan sagatavojot Ūdens pamatdirektīvu, gan nesenās politiskās vienošanās kontekstā par kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) nākotni.

81

Lai šos tālejošos mērķus sasniegtu, KLP jāisteno tā, lai veicinātu vislietderīgāko un visefektīvāko ūdens resursu izlietojumu lauksaimniecībā un atturētu no ūdens nelietderīga patēriņa, piesārņojuma u. c. Lai saņemtu lielāko daļu ES finansējuma un lauku saimniecību maksājumu, ir jāievēro nosacījumi par labu praksi ūdens resursu jomā (savstarpējās atbilstības režīma ietvaros). Ievērojams finansējums īpašiem ar ūdens resursiem saistītiem projektiem ir darīts pieejams arī ar lauku attīstības pasākumu starpniecību.

82

Revidenti pārbaudīja, vai ES ūdens resursu politikas mērķi ir sekmīgi integrēti kopējā lauksaimniecības politikā. Palāta secina, ka Komisija un dalībvalstis šo uzdevumu ir paveikušas tikai daļēji sekmīgi. Tā iemesls ir vērienīgo politikas mērķu nesaskaņotība ar instrumentiem, kurus izmanto pārmaiņu īstenošanai. Ar pašlaik KLP izmantotajiem instrumentiem ūdens resursu jautājumu risināšanai līdz šim nav izdevies panākt pietiekamu virzību vērienīgo politisko mērķu sasniegšanā ūdens resursu jomā. Revīzijā norādīts uz nepilnībām gan savstarpējās atbilstības koncepcijā un piemērošanā, gan lauku attīstības finansējuma izmantošanā, kā arī atzīmēti kavējumi un nepilnības ŪPD īstenošanā.

83

Attiecībā uz savstarpējo atbilstību revīzijā uzsvērts, ka savstarpējās atbilstības prasības vēl neaptver vairākus svarīgus ar ūdens resursiem saistītus jautājumus (35.–37. punkts) un ka Komisija nav nodrošinājusi, ka LLVS (laba lauksaimniecības un vides stāvokļa) standarti attiecībā uz ūdeni ir atbilstoši dalībvalstu līmenī vai formulēti tā, lai tie sekmētu labu lauksaimniecības praksi (38. un 44.–48. punkts). Turklāt savstarpējā atbilstība – tāda, kādu to šobrīd piemēro, – noderīgi, bet tikai daļēji risina “piesārņotājs maksā” principu, un savstarpējās atbilstības sankcijas nav aprēķinātas, pamatojoties uz nodarītā kaitējuma izmaksām, un tādējādi var veidot tikai daļu no šīm izmaksām (62.–65. punkts).

84

KLP reformas kontekstā jaunajam periodam (2014.–2020. g.) izvirzītie mērķi ir vēl vērienīgāki attiecībā uz ūdens resursu politikas mērķu integrēšanu kopējā lauksaimniecības politikā. Šajā jaunajā periodā Komisija grib palielināt savstarpējās atbilstības tvērumu. Ņemot vērā arī savus agrākos ziņojumos izteiktos apsvērumus par savstarpējās atbilstības darbību, Palāta formulē šādu ieteikumu:

1. ieteikums

Politiskā līmenī Komisijai jāierosina ES likumdevējam vajadzīgie grozījumi pašreizējos instrumentos (savstarpējā atbilstība un lauku attīstība) vai vajadzības gadījumā – jauni instrumenti, ar kuriem iespējams sasniegt vērienīgus mērķus attiecībā uz ūdens resursu politikas mērķu integrēšanu kopējā lauksaimniecības politikā.

85

Dalībvalstu līmenī Palāta secina, ka, ņemot vērā to, ka savstarpējā atbilstība un lauku attīstība ir galvenie instrumenti ar ūdens resursiem saistīto jautājumu integrēšanai kopējā lauksaimniecības politikā, ir nepilnības savstarpējās atbilstības piemērošanā (40.–43. punkts) un vēl nav pilnībā izmantots dalībvalstu lauku attīstības programmu potenciāls ar ūdens resursiem saistīto problēmu risināšanā (49.–61. punkts). Palāta tāpēc formulē šādu ieteikumu:

2. ieteikums

Dalībvalstīm

- jānovērš revīzijā konstatētās nepilnības savstarpējās atbilstības pārbaužu veikšanā;
- jāpiemēro atbilstīgas sankcijas pārkāpumu gadījumos;
- jāuzsver ar ūdens resursiem saistīto problēmu apzināšana lauku attīstības programmās un jānodrošina to saskaņotība ar UBAP;
- jāizstrādā un stingri jāievieš drošības mehānismi, lai izvairītos no negatīvām blakusparādībām, ko uz ūdeni atstāj no lauku attīstības finansēti pasākumi;
- aktīvāk jāapsver un pienācīgi jāsekmē to līdzekļu izmantošana, kas īpaši paredzēti ar ūdens resursiem saistīto problēmu risināšanai, un tas jā dara saskaņā ar pareizu finanšu vadību.

86

Ņemot vērā ŪPD nozīmīgumu ES ūdens resursu politikas kontekstā un atzīmējot atzītu vajadzību integrēt ūdens resursu apsaimniekošanas jautājumus citās politikas jomās, piemēram, lauksaimniecībā, Palāta secina, ka kāvējumi un nepilnības ŪPD īstenošanā ir apgrūtinājušas ūdens resursu politikas mērķu integrēšanu kopējā lauksaimniecības politikā (21.–32. punkts un 72.–76. punkts). Atzīstot, ka ES ūdens resursu politika tiek praksē īstenota, izmantojot līdzekļus no citām politikas jomām (piemēram, KLP), un ievērojot konsekvenci starp ES ūdens resursu politiku un lauksaimniecības politiku, Palāta formulē šādu ieteikumu:

3. ieteikums

Komisijai jāierosina pienācīgi mehānismi, kas var efektīvi un pozitīvi ietekmēt dalībvalstu ŪPD plānošanas dokumentu kvalitāti un ļaut izvairīties no novirzīšanās no ŪPD grafika. Šajā sakarā būtu jāparedz obligātie ŪPD īstenošanas nosacījumi, pirms tiek uzņemtas saistības par lauku attīstības līdzekļiem.

Dalībvalstīm steidzami jāpaātrina ŪPD īstenošanas process un līdz nākamajam vadības ciklam (2015. g.) jāuzlabo UBAP kvalitāte, aprakstot atsevišķus pasākumus (piemēram, jānorāda tvērumi, termiņš, mērķi un izmaksas) un tos pietiekami paskaidrojot un konkretizējot darbības līmenī.

87

Palāta secina arī to, ka Eiropas līmenī un dalībvalstīs ir nepietiekamas zināšanas par noslodzi, ko uz ūdens resursiem rada lauksaimnieciskā darbība, un par šīs noslodzes tendencēm (66.–79. punkts). Komisijā un dalībvalstīs revidenti konstatēja šādas nepilnības:

- KLP uzraudzības un vērtēšanas sistēmu vērtība ir ierobežota, lai mērītu virzību KLP regulās izvirzīto ar ūdens resursiem saistīto mērķu sasniegšanā;
- Eiropas informācijas sistēma par ūdens resursu kvalitāti (*WISE*) ir nepilnīga;
- Komisijas pūliņi izstrādāt rādītājus, kas sasaista ūdens kvalitāti un tā daudzumu ar lauksaimniecības praksi, vēl nav vainagojušies panākumiem.

Palāta tāpēc formulē šādu ieteikumu:

4. ieteikums

Komisijai vairāk jāpēta saikne starp ūdens kvalitāti/daudzumu un lauksaimniecības praksi, uzlabojot esošās monitoringa sistēmas un nodrošinot to, ka tās spēj vismaz mērīt tendences, kādas ir lauksaimniecības prakses radītai ūdens resursu noslodzei; tas palīdzētu noteikt, kurās jomās KLP līdzekļi ir visvairāk nepieciešami.

Ņemot vērā to, ka informācijas kvalitāte par ūdens resursiem visā ES ir atkarīga no dalībvalstu sniegtās informācijas kvalitātes un ka šīs informācijas pieejamība ir priekšnosacījums izsvērtu politisko lēmumu pieņemšanai, dalībvalstis tiek mudinātas uzlabot Komisijai un EVA sniegto datu savlaicīgumu, ticamību un konsekveni.

Šo ziņojumu 2014. gada 26. marta sēdē Luksemburgā pieņēma Revīzijas palātas I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas locekle *Rasa BUDBERGYTĒ*.

Revīzijas palātas vārdā –

priekšsēdētājs

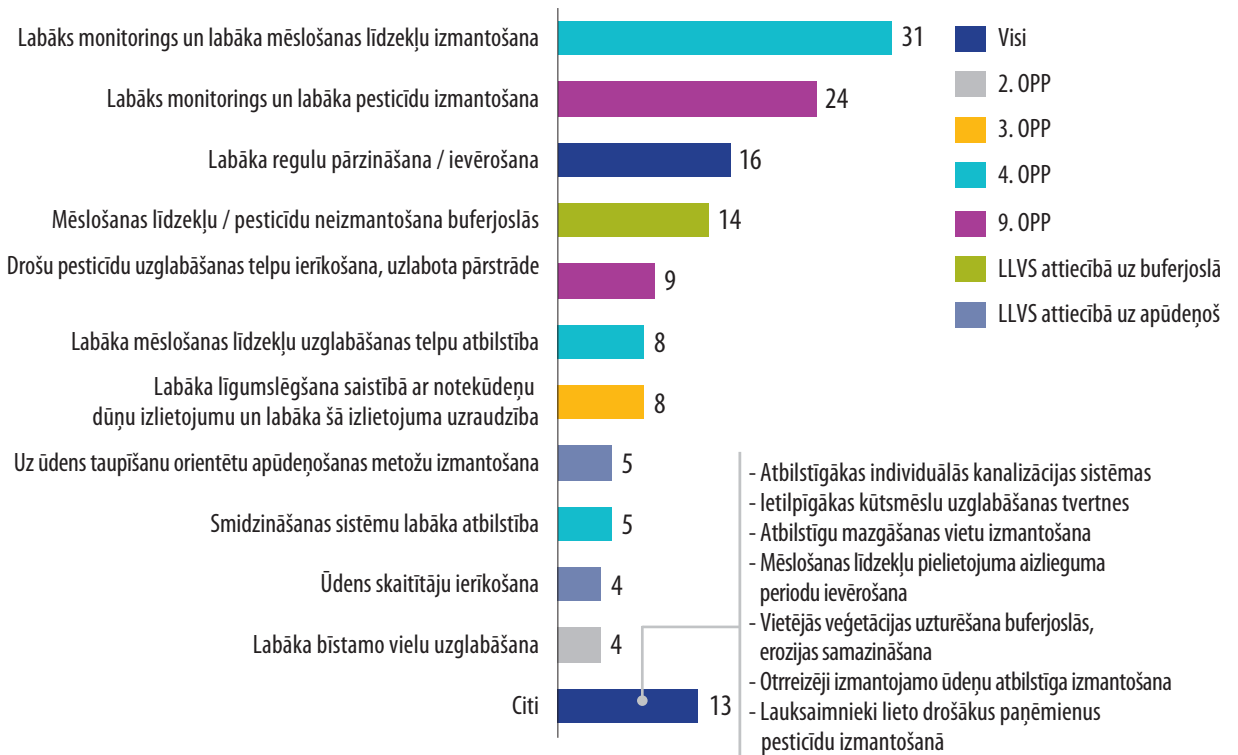
Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA

Revīzijas jautājumi un revīzijā izmantotie kritēriji

Aptaujas rezultāti: lauku saimniecību padomdevēju struktūru ziņotās galvenās izmaiņas pēc savstarpējās atbilstības ieviešanas

Lūdzu, sniedziet piemērus par izmaiņām lauksaimniecības praksē, ja esat tās konstatējuši kopš savstarpējās atbilstības ieviešanas
Minēto reižu skaits

Ar ūdens resursiem saistītu tādu jautājumu piemēri, kurus savstarpējā atbilstība neaptver

	Fosfora lietošana lauksaimniecībā	Pesticīdu izmantošana ūdenstilpju tiešā tuvumā
Lietošana lauksaimniecībā	Fosfors lauksaimniecības zemē nonāk ar minerālajiem un organiskajiem mēslošanas līdzekļiem (piem., trīskāršo mēslošanas līdzekļu maisījumiem un dzīvnieku kūtsmēsliem / pusšķīdriem kūtsmēsliem), un to izmanto lopbarībā.	Pesticīdi aizsargā kultūras no nezāļu, slimību vai kukaiņu nelabvēlīgās ietekmes.
Ietekme uz ūdens resursiem	Fosfors var nonākt virszemes ūdeņos un izraisīt tādas ūdens kvalitātes problēmas kā eutrofikācija.	Pesticīdu izsmidzināšana no gaisa var radīt nozīmīgu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību un vidi, jo īpaši tādēļ, ka izsmidzinātie pesticīdi līdz ar gaisa plūsmām var pārvietoties ¹ . Ir aplēsts, ka tikai 0,1 % pielietoto pesticīdu sasniedz mērķa kaitēkļus, kamēr to lielākā daļa (99,9 %) ietekmē vidi ² (piemēram, ūdenstilpes).
Pasreizējais stāvoklis	EVA lēš, ka lauksaimniecības piensūms virszemes ūdeņu fosfora saturā ir no 20 % līdz vairāk nekā 50 % ³ . Jaunākie Komisijas ziņojumi liecina, ka labu stāvokli attiecībā uz fosforu var sasniegt nevis līdz 2015. gadam, bet tikai līdz 2027. gadam (divpadsmit gadus pēc ŪPD paredzētā termiņa).	EVA uzskata, ka ir pieejama ierobežota kopējā informācija par Eiropu un trūkst ticamu datu par pesticīdu saturu gruntsūdeņos. Ziņojumā Nr. 9/2012 EVA atzīmē, ka pesticīdi ir plaši izplatīti iemesls sliktam upju ķīmiskam stāvoklim.
Kā problēmu pašlaik risina?	Ar nitrātiem saistītajām prasībām (4. OPP), visticamāk, būs netieša ietekme uz fosfora līmeni. Lauksaimniekiem, kas strādā pret nitrātiem jutīgās zonās, jāievēro slāpekļa lietošanas ierobežojumi, tostarp jāmonitorē kūtsmēsli, arī pusšķīdro kūtsmēsli, lietošanas līmenis un laiks. Tas arī ierobežo fosfora lietošanu. Dažas dalībvalstis, tostarp Nīderlande, ir izmantojušas iespēju tieši vērsties pret difūzo fosfora piesārņojumu, nitrātu rīcības programmās nosakot fosfora pielietojuma standartus lauksaimniekiem.	Dažas dalībvalstis, piemēram, Francija un Spānija (Andalūzija), ir iekļāvušas pesticīdu pielietojuma ierobežojumus LLVS standartā attiecībā uz buferjoslām, aizliedzot šo vielu izmantošanu konkrētā attālumā no ūdenstilpēm. Pārējās piecās revīzijā apmeklētajās dalībvalstīs/reģionos ierobežojumi attiecībā uz buferjoslām skar mēslošanas līdzekļus, bet ne pesticīdus (sk. 3. tabulu).

1 Direktīva 2009/128/EK.

2 Horrigan, L., Lawrence, R. S., & Walker, P. "Kā ilgtspējīga lauksaimniecība var novērst kaitējumu videi un cilvēku veselībai, ko nodara rūpnieciskā lauksaimniecība" [How sustainable agriculture can address the environmental and human health harms of industrial agriculture], *Environmental Health Perspectives*, 2002. g., 110. sējums, nr. 5. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1240832/pdf/ehp0110-000445.pdf>

3 Ar fosforu saistītu problēmu risināšana lauku saimniecību praksē [Addressing phosphorus-related problems in farm practice], galīgais ziņojums Eiropas Komisijai. Beļģijas Augsnes dienests, 2005. gada novembris <http://ec.europa.eu/environment/natres/pdf/phosphorus/AgriPhosphorusReport%20final.pdf>.

Papildu veselīguma pārbaude un dalībvalstu piešķirtie un izlietotie atvaseļošanai paredzētie līdzekļi ūdens resursu apsaimniekošanai

Dalībvalsts ¹	ELFLA līdzekļi miljonos EUR		Īstenošanas rādītājs (%)
	Veselīguma pārbaudes un EEAP līdzekļi, kas piešķirti ² ūdens apsaimniekošanas "jaunajam izaicinājumam" (dati par 2010. gadu)	Izdevumi ³ (līdz 2012. gada beigām)	
Beļģija	21,6	20,1	92,9
Bulgārija	19,0	8,7	45,9
Čehijas Republika	7,0	2,4	34,4
Dānija	61,0	7,6	12,5
Vācija	166,0	78,0	47,0
Īrija	26,0	0,4	1,6
Grieķija	70,0	0,0	0,0
Spānija	188,6	47,2	25,0
Francija	460,5	3,4	0,7
Itālija	88,5	20,4	23,0
Nīderlande	21,0	1,1	5,2
Polija	34,0	0,0	0,0
Rumānija	22,0	0,0	0,0
Slovēnija	1,0	0,2	17,7
Somija	31,0	2,3	7,3
Zviedrija	–	35,4	–
Apvienotā Karaliste	104,0	5,7	5,4
ES 27	1 332,0	232,9	17,5

1 Dalībvalstis, kuras nebija piešķirušas veselīguma pārbaudes vai EEAP līdzekļus ūdens apsaimniekošanai, sarakstā nav iekļautas.

2 Saskaņā ar COM preses relizēm IP 09/1568, IP 09/1813, IP 09/1945 un IP/10/102.

3 Komisijas sniegtie dati no kumulatīvajiem monitoringa datiem ES 27 valstīm par 2010., 2011. un 2012. gadu.

Kopsavilkums

Kopīga atbilde par V un VI punktu

Komisija vēlas uzsvērt, ka līdz ar savstarpējās atbilstības ieviešanu ir paaugstinājusies lauksaimnieku informētība un uzlabojusies lauksaimniecības prakse, kas saistīta ar ūdens resursiem. Tomēr Komisija norāda, ka savstarpējās atbilstības ieviešanā dalībvalstīs joprojām ir zināmi trūkumi.

Savstarpējās atbilstības tvērumā jau ir iekļauti svarīgi ES tiesību akti ar ūdens resursiem saistītos jautājumos, jo īpaši attiecībā uz nitrātiem un pesticīdiem. Pārējie ar ūdens resursiem saistītie jautājumi jārisina dalībvalstīm, īstenojot saistības, kas tām uzliktas ar Ūdens pamatdirektīvu (ŪPD). Pasākumu programmām jāaptver visas 11. panta 3. punktā izklāstītās obligātās prasības. ŪPD izklāstītie attiecīgie pasākumi savlaicīgi tiks ieviesti savstarpējās atbilstības tvērumā, kad būs pietiekami skaidri lauku saimniecību līmenī piemērojamie pienākumi. Tikmēr ir noteikti laba lauksaimniecības un vides stāvokļa (LLVS) standarti ar ūdens resursiem saistītos jautājumos, lai tiktu aptvertas konkrētas pamatprasības, kas jau noteiktas valstu tiesību aktos, lai veidotu sasaisti ar KLP maksājumiem.

Attiecībā uz lauku attīstību Komisija pauž viedokli, ka 2014.–2020. gada periodā uzlabojumi būs vērojami šādu pasākumu īstenošanas rezultātā:

- jaunajā Lauku attīstības regulā noteiktās ar ūdens resursiem saistītās “prioritāšu jomas” (apakšprioritātes) – ar atbilstošiem rādītājiem, kuru sasniegšanai dalībvalstis savās LAP noteiks konkrētus mērķus;
- jaunajā Lauku attīstības regulā ietvertā saistība vismaz 30 % no kopējā ELFLA ieguldījuma katrā LAP tērēt saistībā ar klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām un vides jautājumiem, īstenojot konkrētus pasākumus;

- tas, ka dalībvalstis labāk pārzinās lauku attīstības politikas analītisko pamatu un procesu, kas ir upju baseinu apsaimniekošanas plānu – UBAP – pamatā (ŪPD ietvarā);
- konkrēti nosacījumi jaunajā Lauku attīstības regulā saistībā ar atbalstu ieguldījumiem apūdeņošanā.

VII

Komisija atzīst, ka ir bijuši kavējumi ŪPD paredzēto lauksaimniecības pasākumu īstenošanā, un ir apņēmusies strādāt kopā ar dalībvalstīm, lai atrisinātu šo jautājumu. Ja to nevarēs panākt vienojoties, tas tiks paātrināts, sākot pārkāpumu izmeklēšanas procedūru.

IX

KLP reformas kontekstā Komisija ir ierosinājusi un likumdevēji ir piekrituši kopīgam paziņojumam¹, ka, tiklīdz ŪPD un Direktīva pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai būs īstenotas visās dalībvalstīs un būs noteikti visi lauksaimniekiem tieši piemērojamie pienākumi, tās veidos daļu no savstarpējās atbilstības sistēmas.

Gaidot šo ieviešanu savstarpējās atbilstības sistēmā, likumdevēji ir arī vienojušies, ka šīs divas direktīvas veidos daļu no saimniecību konsultatīvās sistēmas obligātās darbības jomas, lai visiem attiecīgajiem lauksaimniekiem būtu pieejams pienācīgs padoms. Tādējādi ar lauku ES ūdens resursu politikas galvenie elementi tiks iekļauti KLP.

Attiecībā uz lauku attīstības politiku jaunajā Lauku attīstības regulā – Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1305/2013 – un ar to saistītajos tiesību aktos ir apstiprināti nepieciešamie rīki un mehānismi 2014.–2020. gada periodam.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes kopīgais paziņojums par savstarpējo atbilstību, kas pievienots Regulai (ES) Nr. 1306/2013.

Lauku attīstības regulā (t. i., pašā galvenajā tiesību aktā) “ūdens resursu apsaimniekošanas uzlabošana” un “ūdens izmantošanas efektivitātes palielināšana lauksaimniecībā” ir konkrēti “prioritāšu” elementi, kuriem dalībvalstīm/reģioniem jāparedz līdzekļi savās LAP.

Lai palīdzētu īstenot šīs prioritātes, ir pieejama virkne pasākumu – atbalsts apmācībai, konsultāciju izmantošana, ieguldījumi, zemes apsaimniekošanas daudzgadu prakses un eksperimentāla attīstība (tostarp Eiropas inovāciju partnerība “Lauksaimniecības ražīgums un ilgtspēja”).

Komisijai bija darba programma šādu iespēju izziņošanai dalībvalstīm dažādu forumu kontekstā un jo īpaši, izmantojot ŪPD vienotās īstenošanas stratēģijas darba grupu lauksaimniecības jautājumos. Visbeidzot jāatceras, ka lauku attīstības politikai jārisina virkne prioritāšu un finanšu līdzekļi ir ierobežoti.

X

Komisija ir izvērtējusi visus iesniegtos UBAP un līdz 2014. gada rudenim būs noturējusi sanāksmes visās dalībvalstīs, lai apspriestu pirmā cikla UBAP īstenošanas jautājumus un vienotos ar dalībvalstīm par rīcības programmām nopietnu trūkumu novēršanai. Efektīvu lauksaimniecības pasākumu trūkumi ar dalībvalstīm jau ir apspriesti, un tām ir dots laiks brīvprātīgi nodrošināt atbilstību šajos jautājumos, bet pēc tam sekos turpmāka rīcība no Komisijas puses.

Komisija arī turpinās strādāt ar dalībvalstīm ŪPD vienotās īstenošanas stratēģijas darba grupā lauksaimniecības jautājumos, kura nosaka labās prakses piemērus un informē par tiem dalībvalstīs.

XI

Attiecībā uz KPL uzraudzības un vērtēšanas jaunieviesto sistēmu jānorāda, ka ūdens kvalitātes un daudzuma saistīšana ar lauksaimniecības praksi ir ļoti sarežģīta, jo jāņem vērā lielā lauksaimniecības darbību un agronomisko apstākļu dažādība ES, ūdens resursu noslodze, ko rada avoti, kas nav lauksaimniecība un kam arī ir ievērojama ietekme uz ūdens kvalitāti un pieejamību, un grūtības izveidot cēloniskās sakarības. Tādēļ izmaksas un administratīvais slogs, kas saistīts ar uzraudzības un vērtēšanas sistēmām, ir rūpīgi jāsamēro ar ieguvumiem, kas saistīti ar uzlabotu pārvaldību un politikas veidošanu.

Pieredze, kas gūta, izmantojot 2007.–2013. gada Vienoto uzraudzības un novērtēšanas sistēmu (VUNS), rāda, ka ir ļoti grūti noteikt precīzus mērķus ietekmes rādītājiem, piemēram, ūdens kvalitātei, jo tos ietekmē vairāki ārēji faktori. Dalībvalstīm tika nodrošināti norāžu dokumenti, lai palīdzētu tām veikt to ietekmes rādītāju mērījumus, kas jānorāda *ex post* novērtējumā.

Attiecībā uz rezultatīvajiem rādītājiem ir atzīts, ka bija zināmas grūtības pareizi reģistrēt datus saistībā ar rezultatīvo rādītāju par “veiksmīgu zemes apsaimniekošanu”.

Saskaņā ar ŪPD dalībvalstīm ir jānosaka vietas, kurās pastāv ievērojama ūdens resursu noslodze, un jāziņo par šīm vietām UBAP un Eiropas informācijas sistēmā par ūdens resursu kvalitāti (*WISE*). Komisija atzīst, ka līmenis, kādā informācija tika paziņota, nebija piemērots analīzes veikšanai, un tādēļ, izmantojot ŪPD vienotās īstenošanas stratēģijas procesu, ir notikusi apspriede par izmaiņām, kādas jāievieš ziņojumu iesniegšanas prasībās, lai labāk varētu izsekot ūdens resursu noslodzei un tam, cik lielā mērā īstenotie pasākumi ir iedarbīgi.

Skatīt arī atbildi par VIII punktu.

Revīzija

19

Attiecībā uz Īpašo ziņojumu Nr. 7/2011 jāmin, ka, lai gan Komisija atzina, ka zināmās lietās varēja būt veikti uzlabojumi, tā arī norādīja uz agrovides pasākumu stiprajām pusēm, kas tika īstenotas 2007.–2013. gada periodā.

Apsvērumi

21

UBAP iekļaujamās obligātās komponentes ir norādītas direktīvā. Komisija ir veikusi UBAP kvalitātes pārbaudi. Konstatējumi tika publicēti dalībvalstu ziņojumos, un tika organizētas divpusējas tikšanās, lai apspriestu uzlabojumus, kas ieviešami nākotnes UBAP.

23

Izmantojot ŪPD vienotās īstenošanas stratēģijas procesu, tika sagatavoti norāžu dokumenti, lai palīdzētu dalībvalstīm sagatavot labas kvalitātes UBAP.

Šo norāžu dokumentu ievērošana ir Komisijas un dalībvalstu prioritāte.

24

Komisija apzinās, ka nav panākta virzība lauksaimniecības pasākumu īstenošanai saimniecību līmenī, un izmantos Palātas pierādījumus kopā ar saviem pierādījumiem (ziņojumus par pasākumu programmām), lai skatītu šo jautājumu kopā ar dalībvalstīm un uzlabotu situāciju otrajā UBAP ciklā.

25

Dalībvalstis izstrādā UBAP upju baseinu apgabalu līmenī un tad nosaka mērķus ūdenstilpes līmenī. Komisija centīsies novērst iespējamo šādu mērķu trūkumu, izmantojot ieteikumus, un nepieciešamības gadījumā dalībvalstīm piemēros pārkāpumu izmeklēšanas procedūras.

Tomēr, kamēr nav skaidri definēti šādi mērķi, uzdevums izveidot LAP, pienācīgi ņemot vērā ES ūdens resursu politikas kritērijus, nebūs pilnīgi neiespējams, un tas joprojām jā dara, veicot detalizētu stipro un vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) un "vajadzību" analīzi, kas veido daļu no katras LAP. Tomēr pienācīga UBAP un mērķu trūkums padarīs šo uzdevumu daudz grūtāku.

33

Komisija piekrīt Palātas secinājumam, ka savstarpējā atbilstība ir paaugstinājusi informētību lauksaimnieku vidū un rosinājusi dažas izmaiņas lauksaimniecības praksē, kas saistītas ar ūdens resursiem.

Komisija arī vēlētos norādīt, ka no pašiem savstarpējās atbilstības sistēmas sākumiem tās daļa ir bijuši tādi svarīgi ES tiesību akti attiecībā uz ES ūdeņu aizsardzību no lauksaimniecības piesārņojuma kā nitrātu direktīva vai pesticīdu regula.

Komisija piekrīt Palātas secinājumam, ka savstarpējās atbilstības piemērošanā dalībvalstīs ir konstatētas nepilnības, bet vēlētos norādīt, ka konstatētās nepilnības tiek novērstas, īstenojot grāmatojumu noskaidrošanas procedūru. Šī procedūra ir efektīva iniciatīva savstarpējās atbilstības īstenošanas uzlabošanai dalībvalstīs.

35

Komisija uzskata, ka dažās dalībvalstīs fosfora un pesticīdu piesārņojumu regulē obligātās pārvaldības prasības saistībā ar pašlaik īstenotajiem ES tiesību aktiem. Dažās dalībvalstīs rīcības programmās nitrātu direktīvas kontekstā patiesi ir ietvertas prasības attiecībā uz fosforu, un šī direktīva ir daļa no savstarpējās atbilstības noteikumiem. Pesticīdu regulas nosacījumi par augu aizsardzības līdzekļu atļaušanu arī ir daļa no savstarpējās atbilstības tvēruma.

Turklāt dažas dalībvalstis ir papildinājušas šo tiesību aktu ar konkrētiem LLVS standartiem.

37

ŪPD un Direktīvas pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai (tostarp saimniecību līmenī) īstenošanas termiņš ir noteikts to tekstā. Ja dalībvalstis šo termiņu neievēro, tām var piemērot pārkāpumu izmeklēšanas procedūru.

38

LLVS standartam par ūdens izmantošanu apūdeņošanai pamatā ir esošie valsts tiesību akti, un tā nolūks ir sasaistīt valsts noteikumus ar KLP maksājumiem. Ūdens ieguves iepriekšējās atļaujas saņemšana ir prasība, kas noteikta ŪPD 11. panta e) punktā, un tā atšķiras atkarībā no ūdens izmantojuma, tādēļ tā nav pievienota LLVS par ūdens izmantošanu. Ja valsts tiesību akti skaidri neparedz veikt uzskaiti un ziņojumu sniegšanu par ūdens izmantošanu, tas nav noteikts arī LLVS. Principā valsts tiesību aktos ir jāņem vērā valsts, reģionālās vai vietējās vajadzības attiecībā uz ūdens izmantošanu. Šīs vajadzības dažādās vietās ir ļoti atšķirīgas, un nebūtu piemēroti noteikt vienādas prasības visā ES teritorijā.

Tomēr Komisija norāda, ka 2014.–2020. gada plānošanas periodā ELFLA atbalsts ieguldījumiem apūdeņošanā tiks piešķirts tikai tādā gadījumā, ja ūdens uzskaitē jau būs ieviesta ieguldījumu apjomā vai skaitītāji tiks uzstādīti kā daļa no ieguldījumiem. Būs jābūt izpildītiem arī dažādiem citiem nosacījumiem – daudzi no tiem ir saistīti ar apūdeņošanas projektu ietekmēto ūdenstilpju stāvokli.

39

Attiecīgais ES instruments, kas paredzēts, lai plānotā un saskaņotā veidā uzlabotu ūdens apsaimniekošanu ES, ir ŪPD, kuru, tiklīdz būs noteikti visi lauksaimniekiem tieši piemērojamie pienākumi, ierosinās ietvert savstarpējās atbilstības sistēmā.

Dalībvalstīm savos UBAP bija jāparedz pasākumi ieguves un ūdens cenu politikas kontrolei, kas ļautu nodrošināt kvantitatīvo statusu saskaņā ar "labu" statusu, kā noteikts ŪPD. Ja šāda kontrole netiek veikta vai tiek uzskatīta par nepietiekamu ŪPD mērķu sasniegšanai, Komisija to pārbauda kopā ar dalībvalsti.

42

Grūtības pārbaudīt konkrētas prasības ir saistītas nevis tieši ar savstarpējo atbilstību, bet gan ar pašām saistībām. Lai gan ir taisnība, ka ikgadējās savstarpējās atbilstības pārbaudes kampaņas nevar pielāgot visu veidu prasībām, pārbaudot savstarpējo atbilstību, var izmantot arī konstatējumus, kas izdarīti citos gadījumos.

43

Ja Komisijas revīziju laikā tiek konstatēti trūkumi, Komisija var lemt par finanšu korekcijām, līdz trūkumi tiek novērsti.

46

Buferjoslu dažādība ir saistīta ar nitrātu direktīvas konkrētajiem nosacījumiem. Nosakot buferjoslas, jāņem vērā vides apstākļi attiecīgās dalībvalsts attiecīgajos reģionos (5. panta 3. punkta b) apakšpunkts). Tas nozīmē, ka buferjoslas var būt atšķirīgas, ar nosacījumu, ka buferjoslu veids kopā ar citiem rīcības programmā esošiem pasākumiem ir pietiekams, lai samazinātu ūdens piesārņojumu, ko rada nitrāti (5. panta 5. punkts).

Komisijai nav formāla uzdevuma laikā, kad tiek pieņemta nitrātu rīcības programma, kurā tiek definēti pasākumi, tostarp buferjoslas. Tomēr sāktās pārkāpumu izmeklēšanas procedūras pierāda, ka Komisija patiesi pārbauda pasākumu piemērotību ūdens kvalitātes mērķu sasniegšanai.

48

Komisija apzinās, ka pastāv neprecizitātes, kontrolējot ūdens ieguvu lauksaimniecības nozarē, un pārbauda to kopā ar dalībvalstīm atbilstīgi UBAP novērtējumam, lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti efektīvi tiesību akti.

Skatīt arī atbildi par 39. punktu.

49

6. apsvērumā ES ūdens resursu politika netiek konkrēti izcelta, bet šī politika, protams, ir ietverta frāzē "citas Kopienas politikas".

51

Komisija piekrīt, ka ūdens resursu noslodzes analīzei jābūt visaptverošai, jāpastāv konsekvencei starp LAP un UBAP, jāizvairās no negatīvajām blakusparādībām, ko rada ar ūdens resursiem saistītais atbalsts, un plānotais finansējums vai nu ir jāiztērē efektīvi, vai vajadzības gadījumā pienācīgi jāpārdala (ar labu pamatojumu).

Dažos gadījumos veikspēju šajās jomās varētu uzlabot 2014.–2020. gada periodā. Komisija uzskata, ka uzlabojumi iespējami šādu pasākumu īstenošanas rezultātā:

- jaunajā Lauku attīstības regulā noteiktās ar ūdens resursiem saistītās "prioritāšu jomas" (apakšprioritātes) – ar atbilstošiem rādītājiem, kuru sasniegšanai dalībvalstis savās LAP noteiktas konkrētus mērķus;
- jaunajā Lauku attīstības regulā ietvertā saistība vismaz 30 % no kopējā ELFLA ieguldījuma katrā LAP tērēt saistībā ar klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām un vides jautājumiem, īstenojot konkrētus pasākumus;
- tas, ka dalībvalstis labāk pārzinās lauku attīstības politikas analītisko pamatu un procesu, kas ir upju baseinu apsaimniekošanas plānu – UBAP – pamatā (ŪPD ietvarā);

- konkrēti nosacījumi jaunajā Lauku attīstības regulā saistībā ar atbalstu ieguldījumiem apūdeņošanā.

11. izcēlums

- Neskatoties uz to, ka DK stratēģiskā vides novērtējuma uzsvars likts uz ūdens kvalitāti, 121. pasākums (ieguldījumi lauku saimniecībās) ietver arī īpašu atbalstu ūdens patēriņa samazināšanai dārzkopības nozarē, tādējādi tas tieši attiecas uz ūdens ieguvu.

Ūdens ieguvu var aplūkot arī caur pamata pasākumiem, lai risinātu ūdens izmantošanas efektivitātes jautājumu atbilstoši principam "piesārņotājs maksā". Tiem nebūs jābūt finansētiem LAP.

- LAP 111. pasākumā ir paredzētas apmācības darbības, lai uzlabotu lauksaimnieku zināšanas par vides tiesību aktiem. Konsultāciju pasākumi tiek atbalstīti 115. pasākuma ietvaros, lai veicinātu ūdens resursu ilgtspējīgāku izmantošanu.
- Slovākijā UBAP tikai pieņemti un par tiem ziņojumi sagatavoti 2010. gada martā, proti, ilgi pēc tam, kad tika veikts LAP vides novērtējums (Slovākijas LAP tika apstiprināta 2007. gada 4. decembrī). Šī iemesla dēļ šie pasākumi ir apzināti UBAP, bet nav minēti LAP vides novērtējumā. Nākotnē būs iespējama lielāka konsekvence, jo šobrīd ir paziņoti pirmie UBAP.
- Grieķijā UBAP tika pieņemti ilgi pēc LAP apstiprināšanas. Urbumu negatīvā ietekme uz vidi un ekonomiku tomēr ir minēta LAP vides novērtējumā. Tā rezultātā 125. pasākuma ietvaros tiek līdzfinansēti projekti, kuros nodarbojas ar virszemes notekūdeņu savākšanu un izmantošanu, apūdeņošanas apstākļu modernizāciju un uzlabošanu, drenāžu, piekļuvi un arī infrastruktūru, kas palīdz uzraudzīt un reģistrēt ietekmi, ko hidromorfoloģiskā noslodze rada uz ūdens nesējslāņiem.

53

Komisija piekrīt, ka daudzām dalībvalstīm UBAP otrajā ciklā ir vajadzīgas daudz labāk definētas pasākumu programmas lauksaimniecības nozarē, un šobrīd to aktīvi apspriež ar dalībvalstīm.

54

Jaunajā Lauku attīstības regulā 2014.–2020. plānošanas periodam ir ietverti īpaši drošības pasākumi saistībā ar atbalstu ieguldījumiem apūdeņošanā – tie saista ūdens uzskaiti un UBAP iesniegšanu ar attiecīgiem lauksaimniecības nozares pasākumiem un ar ūdenstilpju stāvokli.

Turklāt dažādos tiesību aktos, īpaši vides ietekmes novērtējuma direktīvā, ir noteikta prasība, ka pirms konkrētu ieguldījumu veikšanas ir jāveic vides novērtējums (šis punkts ir atgādināts Lauku attīstības regulas 45. panta 1. punktā).

Visbeidzot LLVS īstenošana, mēslošanas un augu aizsardzības līdzekļu izmantošanas prasību minimums un ūdens cenu noteikšana ir *ex ante* nosacījumi ELFLA finansējuma saņemšanai (skatīt Lauku attīstības regulas V pielikumu.)

12. izcēlums

Kopumā apūdeņotās platības paplašināšanai un/vai kopējā ūdens patēriņa palielināšanai būtu "negatīvas blakusparādības" tikai tad, ja nebūtu pieejams pietiekams ūdens daudzums šo izmaiņu ērtai nodrošināšanai, vienlaikus garantējot, ka tiek saglabāts vai panākts labs ūdens stāvoklis.

Lai gan Spānijas LAP atbilstīgi 125. pasākumam ieguldījumi apūdeņoto platību paplašināšanā vai kopējā ūdens patēriņa palielināšanā nav atbilstīgi, risks palielināt apūdeņotās platības, veicot ieguldījumus 121. pasākuma ietvaros, tiek mazināts. Tas ir tāpēc, ka ūdens infrastruktūra/cauruļvadi, kas atrodas ārpus lauku saimniecības un kas pievada ūdeni saimniecībai, varētu nebūt atbilstīgi 125. pasākumam, ja to darbības rezultātā tiek palielināta apūdeņotā platība.

58

Regulas 38. pants tika aktivizēts 2010. gadā uzreiz pēc UBAP iesniegšanas termiņa. Jaunās saistības kļuva obligātas lauksaimniekiem no 2012. gada beigām, kad tuvojās lauku attīstības programmu noslēgums 2013. gadā. Tādējādi šis pasākums tika piemērots tikai dažās dalībvalstīs.

Turklāt jāņem vērā, ka kompensācijas maksājums var palīdzēt veicināt īstenošanu. Tomēr, tā kā 38. pants attiecas uz izmaksu kompensēšanu, ar to netiek pievienota neviena vides prasība. Līdz ar to dalībvalstis var veikt plašu ieviešanu, neizmantojot 38. panta piedāvātās iespējas.

59

Lai gan Palātas minētie iemesli 213. pasākuma nelielā mēroga izmantošanai sniedz ticamu skaidrojumu, ir jāsaprot vēl divas lietas.

Pirmkārt, kopumā daži lauku attīstības pasākumi tiek izmantoti plašāk nekā citi.

Otrkārt, 213. pasākums ir diezgan neparasts pasākums, jo piedāvā kompensāciju par nelabvēlīgu faktoru rašanos no obligātām prasībām konkrētās vietās. Vairumam pasākumu pamatā ir citi apsvērumi (t. i., maksājumi par veiktajiem ieguldījumiem/brīvprātīgi veikto praksi). Šī 213. pasākuma atšķirība var darīt dažas dalībvalstis uzmanīgas attiecībā uz to īstenošanu, tiklīdz tās redzējušas, ka citās valstīs pasākums tiek veiksmīgi īstenots.

Jebkurā gadījumā, ņemot vērā, ka UBAP jau tiek īstenoti, Komisija paredz ŪPD maksājumu segto pasākumu lielāku izmantošanu 2014.–2020. gada periodā.

64

Skatīt atbildi par 83. punktu.

65

Palātas minētie lauku attīstības pasākumi, kuri nav piesaistīti savstarpējai atbilstībai, galvenokārt ir ieguldījumu pasākumi.

Tiesību akti 2014.–2020. gada perioda lauku attīstībai ietver nosacījumus, kas palīdzēs nodrošināt, ka atbalsts tiek piešķirts ieguldījumiem, kas ir vidē ilgspējīgi. Šajā ziņā nosacījumi saistībā ar ieguldījumiem apūdeņošanā ir īpaši detalizēti.

Ar ieguldījumu pasākumu iekļaušanu savstarpējās atbilstības sistēmā saistīto administratīvo izmaksu slogs būtu augsts, jo šo pasākumu pārvaldība ir daudzgadīga. Turklāt ietekme būtu ļoti ierobežota, jo vairumam lauksaimnieku, kas saņem atbalstu ieguldījumiem, kas veikti lauku attīstības politikas ietvaros, jau tiek piemērota savstarpējās atbilstības sistēma, piemērojot I pīlāra tiešo maksājumu shēmas un lauku attīstības pasākumus, kas saistīti ar platībām.

67

Jaunajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam ar Regulu (ES) Nr. 1306/2013 ir ieviesta jauna sistēma KLP uzraudzībai un novērtēšanai kopumā salīdzinājumā ar tās mērķiem. Šī sistēma ietver arī informāciju par izmantotā ūdens daudzumu un ūdens kvalitāti. Tomēr ūdens kvalitātes un daudzuma saistīšana ar lauksaimniecības praksi ir ļoti sarežģīta, jo jāņem vērā lielā lauksaimniecības darbību un agronomisko apstākļu dažādība ES, ūdens resursu noslodze, ko rada avoti, kas nav lauksaimniecība un kam arī ir ievērojama ietekme uz ūdens kvalitāti un pieejamību, un grūtības izveidot cēloniskās sakārbas. Tādēļ izmaksas un administratīvais slogs, kas saistīts ar uzraudzības un vērtēšanas sistēmām, ir rūpīgi jāsamēro ar ieguvumiem, kas saistīti ar uzlabotu pārvaldību un politikas veidošanu.

Tādām daudzgadu programmām, kādas ir lauku attīstības programmas, konkrētus rezultātus, piemēram, ietekmi uz ūdens kvalitāti, var pienācīgi izvērtēt tikai plānošanas perioda gaitā un pēc tam. Šādu ietekmi var izmērīt tikai pēc pietiekami ilga laika kopš īstenošanas pabeigšanas.

68

Pārbaudes nevar sniegt informāciju par politikas ietekmi. Ietekmes mērīšanai nepieciešama rūpīgi izstrādāta novērtēšana, kas ļauj nodalīt tādus politikas efektus kā savstarpējā atbilstība no citiem faktoriem.

69

VUNS kontekstā ir definēta virkne rādītāju, kas palīdz izmērīt virzību uz mērķiem. Tie ir informācijas avots, ko vērtētāji izmanto savā darbā.

70

Sākot ar 2014. gadu jaunajā uzraudzības un vērtēšanas sistēmā ietverta arī informācija par ūdens daudzumu. Kopumā ir jāatzīmē, ka informācijas vākšana nozīmē praktiskas grūtības un finanšu izdevumus. Tādēļ pastāv ierobežojums tam, kādu informāciju var apkopot, kā arī datu apkopošanas biežuma ierobežojums.

Pieredze, kas gūta, izmantojot 2007.–2013. gada VUNS, rāda, ka ir ļoti grūti noteikt precīzus mērķus ietekmes rādītājiem, piemēram, ūdens kvalitātei, jo tos ietekmē vairāki ārēji faktori. Dalībvalstīm tika nodrošināti norāžu dokumenti, lai palīdzētu tām veikt to ietekmes rādītāju mērījumus, kas jānorāda *ex post* novērtējumā.

Attiecībā uz rezultatīvajiem rādītājiem ir atzīts, ka bija zināmas grūtības pareizi reģistrēt datus saistībā ar rezultatīvo rādītāju par "veiksmīgu zemes apsaimniekošanu".

71

Kopumā starpposma novērtējumi programmu īstenošanā bija jāveic par ātru, lai iegūtu uzticamus datus par ietekmi un rezultātiem, jo vairumā programmu bija par agru gaidīt, lai būtu piepildījušies politikas rezultāti/ietekme.

Šī iemesla dēļ starpposma novērtējumi jaunajā plānošanas periodā ir atcelti.

Tādām daudzgadu programmām, kādas ir lauku attīstības programmas, konkrētus rezultātus, piemēram, ietekmi uz ūdens kvalitāti, var pienācīgi izvērtēt tikai plānošanas perioda gaitā un pēc tam. Šādu ietekmi var izmērīt tikai pēc pietiekami ilga laika kopš īstenošanas pabeigšanas. Attiecībā uz daudzām intervencēm tas vēl nebija iespējams laikā, kad tika veikts starpposma novērtējums (2010. gadā).

74

ŪPD vienotās īstenošanas stratēģijas darba grupa ziņojumu lietās ir centusies, lai mainītu ziņojumu veidošanu tā, lai var skaidri sasaistīt ūdens noslodzi, pasākumus un panāktās reakcijas. Turklāt Komisija veiks nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek izpildītas ŪPD uzraudzības prasības.

78

Komisija kopā ar Eiropas Vides aģentūru (EVA) un dalībvalstīm strādā, lai uzlabotu *WISE*.

79

Agrovides rādītāji tiek nepārtraukti uzlaboti, un dažos no tiem tiek ņemta vērā lauksaimniecības prakse, piemēram, AEI 15 (kopējais barības vielu līdzsvars), AEI 12 (intensifikācija/ekstensifikācija), AEI 11 (saimniecību apsaimniekošanas prakses), AEI 7 (apūdeņošana). Tiek atzīts, ka nākotnē atbilstīgi 17. pantam *Inspire* direktīvā par telpisko datu kopu kopīgu izmantošanu jānodrošina labāka sinerģija starp VUNS, Integrēto administrācijas un kontroles sistēmu un Lauku saimniecību struktūras apsekojumiem.

Secinājumi un ieteikumi

82

Skatīt atbildi par V punktu.

83

Savstarpējās atbilstības tvērumā jau ietilpst svarīgi ar ūdens resursiem saistīti ES tiesību akti. Turklāt ar ūdens resursiem saistīti jautājumi tiek risināti Ūdens pamatdirektīvā, kuru, tiklīdz direktīva būs ieviesta visās dalībvalstīs un būs noteikti visi lauksaimniekiem tieši piemērojamie pienākumi, ierosinās iekļaut savstarpējās atbilstības tvērumā. Tikmēr ir noteikti LLVS standarti ar ūdens resursiem saistītos jautājumos, lai tiktu aptvertas dažas konkrētas pamatprasības, kas jau noteiktas valstu tiesību aktos, lai veidotu sasaisti ar KLP maksājumiem.

Savstarpējās atbilstības sistēma veicina principa "piesārņotājs maksā" mērķu sasniegšanu, bet tā nav paredzēta videi nodarītā kaitējuma novēršanas izmaksu kompensēšanai. Princips, ko piemēro savstarpējās atbilstības neievērošanas sankciju aprēķināšanai, patiesi ir balstīts uz visu atbilstīgo lauksaimnieka saņemto KLP maksājumu proporcionālo apjomu. Tas ir procentuāls, nevis absolūtu summu aprēķins, kas atbilstoši proporcionalitātes principam atspoguļo lauksaimnieka pieļauto ES noteikumu pārkāpumu nopietnību.

1. ieteikums

Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir daļēji īstenots un tiks pilnīgi īstenots, kad tiks īstenoti konkrēti nosacījumi.

Komisija attiecībā uz KLP laikposmam pēc 2014. gada ir ierosinājusi, ka, tiklīdz Ūdens pamatdirektīva (ŪPD) un Direktīva pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai būs ieviestas visās dalībvalstīs un būs noteikti visi lauksaimniekiem tieši piemērojamie pienākumi, tās veidos daļu no savstarpējās atbilstības sistēmas. Eiropas Parlaments un Padome ir piekrituši šai pieejai un šajā saistībā izstrādājuši kopīgu paziņojumu KLP reformas pieņemšanas kontekstā.

Eiropas ūdens nozares vadītāji² 2012. gadā ņēma vērā stratēģiskās koordinācijas grupas un Komisijas ieteikumus. Ūdens nozares vadītāji atzina, ka ierosināto pamata pasākumu saraksts ir izskatāms iekļaušanai savstarpējās atbilstības sistēmā, ja KLP diskusiju laikā Eiropas Parlamentā un Padomē tiek panākts lēmums ŪPD nosacījumus pievienot savstarpējās atbilstības sistēmai.

Gaidot šo ieviešanu savstarpējās atbilstības sistēmā, likumdevēji ir arī vienojušies, ka šīs divas direktīvas veidos daļu no saimniecību konsultatīvās sistēmas obligātās darbības jomas, lai visiem attiecīgajiem lauksaimniekiem būtu pieejams pienācīgs padoms. Tādējādi ar laiku ES ūdens resursu politikas galvenos elementus varētu iekļaut KLP.

Attiecībā uz lauku attīstības politiku jaunajā Lauku attīstības regulā – Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1305/2013 – un ar to saistītajos tiesību aktos ir apstiprināti nepieciešamie rīki un mehānismi 2014.–2020. gada periodam.

Lauku attīstības regulā (t. i., pašā galvenajā tiesību aktā) “ūdens resursu apsaimniekošanas uzlabošana” un “ūdens izmantošanas efektivitātes palielināšana lauksaimniecībā” ir konkrēti “prioritāšu” elementi, kuriem dalībvalstīm/reģioniem jāparedz līdzekļi savās LAP.

Lai palīdzētu īstenot šīs prioritātes, ir pieejama virkne pasākumu – atbalsts apmācībai, konsultāciju izmantošana, ieguldījumi, zemes apsaimniekošanas daudzgadu prakses un eksperimentāla attīstība (tostarp Eiropas inovāciju partnerība “Lauksaimniecības ražīgums un ilgtspēja”).

Visbeidzot jāatceras, ka lauku attīstības politikai jārisina virkne prioritāšu un finanšu līdzekļi ir ierobežoti.

2. ieteikums

Šis ieteikums ir adresēts dalībvalstīm.

² <https://circabc.europa.eu/w/browse/25d8b24a-c247-4275-9a56-9676a75a90f6>.

86

ES ūdens resursu politika daļēji tiek īstenota ar “fondu” atbalstu, bet daļēji bez tā (īstenojot principu “piesārņotājs maksā”). Nefinansētajām juridiskajām prasībām ir ļoti svarīga loma visā pasākumu paketē, kas vajadzīga, lai risinātu lauksaimniecības ietekmi uz ūdens resursiem.

3. ieteikums

Atbilde par 3. ieteikuma pirmo rindkopu

Komisija uzskata, ka šis ieteikums ir daļēji īstenots.

Balstoties uz 2012. gadā pieņemto ūdens resursu aizsardzības konceptuālo plānu, Komisija turpinās labi aizsāktu ŪPD vienotās īstenošanas stratēģijas procesu, kura ietvaros līdz šim radīti 23 norāžu dokumenti, sīki izklāstot, kā ir jāīsteno ŪPD. Vienotās īstenošanas stratēģijas darba grupu uzdevums ir vērsts uz UBAP kvalitātes uzlabošanu un ES ūdeņu stāvokļa uzlabošanu, īstenojot konceptuālajā plānā uzskaitītos priekšlikumus.

Komisija kopā ar dalībvalstīm pārbauda ievērojamos trūkumus pasākumos, kas vajadzīgi ŪPD īstenošanai, lai savlaicīgi atrisinātu šos jautājumus pirms otro UBAP izstrādāšanas 2015. gadā. Ja nepieciešams, dažos gadījumos tiks sāktas pārkāpumu izmeklēšanas procedūras.

Dalībvalstis 2016. gadā iesniegs Komisijai atjauninātus UBAP. Komisija tos izvērtēs un uz to pamata cita starpā veiks ŪPD pārskatīšanu, un vēlākais līdz 2019. gadam piedāvās nepieciešamos grozījumus un/ vai ierosinās citas iniciatīvas.

Attiecībā uz LAP viens no pamata pasākumiem – 9. pants jeb ūdens cenu politika ir *ex ante* nosacījums LAP un kā tāds dalībvalstīm ir jānodrošina, lai šī prasība tiktu īstenota nolūkā nodrošināt, ka konkrētos gadījumos tās var saņemt LAP finansējumu.

Atbilde par 3. ieteikuma otro rindkopu

Šī ieteikuma daļa ir adresēta dalībvalstīm.

87 – otrais ievilkums

Komisija kopā ar EVA un dalībvalstīm strādā, lai uzlabotu *WISE*.

87 – trešais ievilkums

Pareiza un efektīva agrovides rādītāju īstenošana ir atkarīga no dalībvalstu iesniegtajiem datiem un informācijas. Bez šīs informācijas rādītāji nevar pareizi funkcionēt. Nepietiekamas informācijas problēma jo īpaši ietekmē ūdens rādītājus.

4. ieteikums

Atbilde par 4. ieteikuma pirmo rindkopu

Komisija uzskata, ka šis ieteikums šobrīd tiek īstenots.

Jaunajam 2014.–2020. gada plānošanas periodam ar Regulu (ES) Nr. 1306/2013 ir ieviesta jauna sistēma KLP uzraudzībai un novērtēšanai kopumā salīdzinājumā ar tās mērķiem. Šī sistēma ietver arī informāciju par izmantotā ūdens daudzumu un ūdens kvalitāti. Tomēr, ņemot vērā lielo lauksaimniecības darbību un agronomisko apstākļu dažādību ES, ir ļoti sarežģīti ūdens kvalitāti un daudzumu saistīt ar lauksaimniecības praksi. Tādēļ izmaksas un administratīvais slogs, kas saistīts ar uzraudzības un vērtēšanas sistēmām, ir rūpīgi jāsamēro ar ieguvumiem, kas saistīti ar uzlabotu pārvaldību un politikas veidošanu.

Tādām daudzgadu programmām, kādas ir lauku attīstības programmas, konkrētus rezultātus, piemēram, ietekmi uz ūdens kvalitāti, var pienācīgi izvērtēt tikai plānošanas perioda gaitā un pēc tam. Šādu ietekmi var izmērīt tikai pēc pietiekami ilga laika kopš īstenošanas pabeigšanas.

Pieredze, kas gūta, izmantojot 2007.–2013. gada VUNS, rāda, ka ir ļoti grūti noteikt precīzus mērķus ietekmes rādītājiem, piemēram, ūdens kvalitātei, jo tos ietekmē vairāki ārēji faktori. Dalībvalstīm tika nodrošināti norāžu dokumenti, lai palīdzētu tām veikt to ietekmes rādītāju mērījumus, kas jānorāda *ex post* novērtējumā.

Attiecībā uz rezultatīvajiem rādītājiem ir atzīts, ka bija zināmas grūtības pareizi reģistrēt datus saistībā ar rezultatīvo rādītāju par "veiksmīgu zemes apsaimniekošanu".

Saskaņā ar ŪPD dalībvalstīm ir jānosaka vietas, kurās pastāv ūdens resursu ievērojama noslodze, un jāziņo par šīm vietām UBAP un *WISE* sistēmā. Komisija atzīst, ka līmenis, kādā informācija tiek paziņota, nebija piemērots analīzes veikšanai, un tādēļ, izmantojot ŪDP vienotās īstenošanas stratēģijas procesu, ir notikusi apspriede par izmaiņām, kādas jāievieš ziņojumu iesniegšanas prasībās, lai labāk varētu izsekot ūdens resursu noslodzei un tam, cik lielā mērā īstenotie pasākumi ir iedarbīgi.

Atbilde par 4. ieteikuma otro rindkopu

Šī ieteikuma daļa ir adresēta dalībvalstīm.

KĀ PASŪTĪT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi

- Viens eksemplārs:
ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).
- Vairāk nekā viens eksemplārs vai plakāti/kartes:
Eiropas Savienības pārstāvniecībās
(http://ec.europa.eu/represent_lv.htm),
Eiropas Savienības delegācijās valstīs, kas nav ES dalībvalstis
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_lv.htm),
ar *Europe Direct* dienesta starpniecību
(http://europa.eu/europedirect/index_lv.htm)
vai piezvanot uz tālruņa numuru 00 800 6 7 8 9 10 11 (zvanišana bez maksas no
jebkuras vietas Eiropas Savienībā) (*).

(*) Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas vai taksofonus).

Maksas izdevumi

- Ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi

- Ar Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentu starpniecību
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

Eiropas ūdens resursu kvalitātes aizsardzība ir bijusi ES prioritāte kopš pagājušā gadsimta septiņdesmito gadu beigām. Lauksaimniecībai kā vienai no galvenajiem ūdens patērētājiem un piesārņotājiem ir būtiska nozīme ilgtspējīgas ūdens resursu apsaimniekošanas jomā.

ES ir atkārtoti uzsvērusi, ka tās dažādajiem politikas virzieniem ir jābūt saskaņotiem, un tādēļ tā uzskata, ka ES politikai vides jomā, tostarp attiecībā uz ūdens resursiem, ir jābūt saskanīgai ar kopējo lauksaimniecības politiku. Revidenti pārbaudīja, vai ES ūdens resursu politikas mērķi ir sekmīgi integrēti kopējā lauksaimniecības politikā, un konstatēja, ka integrācija ir tikai daļēja.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Publikāciju birojs

